

I

(Резолюции, препоръки и становища)

ПРЕПОРЪКИ

ЕВРОПЕЙСКИ СЪВЕТ ЗА СИСТЕМЕН РИСК

ПРЕПОРЪКА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪВЕТ ЗА СИСТЕМЕН РИСК

от 21 септември 2011 година

относно предоставяне на кредити в чуждестранна валута

(ЕССР/2011/1)

(2011/С 342/01)

ГЕНЕРАЛНИЯТ СЪВЕТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪВЕТ ЗА СИСТЕМЕН РИСК,

като взе предвид Регламент (ЕС) № 1092/2010 на Европейския парламент и на Съвета от 24 ноември 2010 г. за пруденциалния надзор върху финансовата система на Европейския съюз на макроравнище и за създаване на Европейски съвет за системен риск ⁽¹⁾ и по-специално член 3, параграф 2, букви б), г) и е), и членове 16—18 от него,

като взе предвид Решение ЕССР/2011/1 на Европейския съвет за системен риск от 20 януари 2011 г. за приемане на процедурен правилник на Европейския съвет за системен риск ⁽²⁾ и по-специално член 15, параграф 3, буква д) и членове 16—18 от него,

като взе предвид мненията на заинтересованите лица от частния сектор,

като има предвид, че:

- (1) Предоставянето на кредити в чуждестранна валута на нехеджирани кредитополучатели е нараснало в редица държави-членки на Съюза.
- (2) Прекомерното предоставяне на кредити в чуждестранна валута може да породи значителни системни рискове за тези държави-членки и може да създаде условия за негативни трансгранични спилувър ефекти.
- (3) От 2000 г. насам в държавите-членки са приети политически мерки за противодействие на рисковете, произтичащи от прекомерния растеж на предоставянето на кредити в чуждестранна валута, но много от тях са неефективни, главно вследствие на регулаторен арбитраж.
- (4) Уместно е да се предприемат действия по отношение на предоставянето на кредити в чуждестранна валута с цел:
i) ограничаване на експозициите към кредитни и пазарни рискове, като по този начин се увеличава устойчивостта

на финансовата система; ii) контролиране на прекомерния растеж на кредити в чуждестранна валута и избягване на балона на цените на активите; iii) ограничаване на риска, свързан с финансирането, и на ликвидния риск, като по този начин се минимизира разпространението на проблеми; iv) създаване на поощрения за подобряване на определянето на цената на риска, свързан с предоставяне на кредити в чуждестранна валута; и v) избягване на заобикалянето на националните мерки чрез регулаторен арбитраж.

- (5) Справянето с проблема относно асиметричната информация между кредитополучатели и кредитори, може да намали опасенията по отношение на финансовата стабилност, подобрявайки осведомеността на кредитополучателите за рисковете и насърчавайки отговорното предоставяне на кредити.
- (6) Финансовата система следва да бъде направена поустойчива на неблагоприятни промени във валутните курсове, които засягат способността на кредитополучателите да обслужват своите дългове, деноминирани в чуждестранна валута, също чрез доказване на кредитоспособността на кредитополучателите преди предоставянето на кредити в чуждестранна валута и чрез нейното преразглеждане по време на съществуването на кредита.
- (7) Следва да се приемат мерки, за да се работи антициклично по време на възходящите фази, по-специално когато растежът на кредитите в чуждестранна валута съставлява значителна част от по-широка експанзия на кредитите общо, за да се намалят рисковете от поява на балон на цените на активите и неговото последващо спукване.
- (8) За финансовите институции следва да бъдат създадени поощрения, за да идентифицират по-добре скрити рискове и рискове от настъпване на събития с много малка статистическа вероятност, отнасящи се до предоставянето на кредити в чуждестранна валута, както и за да поемат съответните разходи.

⁽¹⁾ ОВ L 331, 15.12.2010 г., стр. 1.

⁽²⁾ ОВ С 58, 24.2.2011 г., стр. 4.

- (9) Националните надзорни органи следва да настояват пред финансовите институции да преразгледат ценообразуването на кредити в чуждестранна валута посредством поемането на присъщите рискове чрез поддържане на адекватен капитал, което също така увеличава устойчивостта на финансовата система към неблагоприятни шокове поради наличие на по-голям потенциал за поемане на загуби.
- (10) Поради феномена на моралния риск очакванията за ликвидна подкрепа утвърждават неустойчиви структури на финансиране, по отношение на които следва да се въздейства чрез контрол и при необходимост чрез налагане на ограничения върху рисковете, свързани с финансирането и ликвидността, които институциите могат да поемат при предоставянето на кредити в чуждестранна валута.
- (11) За справянето с риска от заобикаляне на националните мерки по отношение на предоставянето на кредити в чуждестранна валута следва да се гарантира, че когато финансова институция предоставя кредити в чуждестранна валута чрез извършване на трансгранични услуги или установен клон на кредитополучатели с местожителство или седалище в приемачи държави-членки, по отношение на тези кредити се прилагат мерки, поне толкова строги колкото мерките, приети от приемачата държава-членка по отношение на предоставянето на кредити в чуждестранна валута.
- (12) Приложението към настоящата препоръка анализира значителните системни рискове за финансовата стабилност в Съюза, които са свързани с прекомерните нива на предоставяне на кредити в чуждестранна валута.
- (13) Настоящата препоръка не засяга правомощията на централните банки в Съюза по отношение на паричната политика и задачите, възложени на Европейския съвет за системен риск (ЕССР).
- (14) Препоръките на ЕССР се публикуват след информиране на Съвета на Европейския съюз относно намерението на Генералния съвет да направи това и след предоставяне на възможност на Съвета да реагира.

ПРИЕ НАСТОЯЩАТА ПРЕПОРЪКА:

РАЗДЕЛ 1

ПРЕПОРЪКИ

Препоръка А – Осведоменост на кредитополучателите за рисковете

На националните надзорни органи и на държавите-членки се препоръчва:

1. да изискват от финансовите институции да предоставят на кредитополучателите адекватна информация относно рисковете, свързани с предоставянето на кредити в чуждестранна валута. Тази информация следва да бъде достатъчна, за да позволява на кредитополучателите да вземат решения, основани на добра информираност и благоразумие и следва да включва като минимум влиянието върху вноските на драстично обезценяване на законното платежно средство на държавата-членка, в която се намира местожителството или седалището на кредитополучателя, както и на увеличаването на чуждестранния лихвен процент;

2. да насърчават финансовите институции да предлагат на потребителите кредити в национална валута за същите цели, за които се предоставят и кредити в чуждестранна валута, както и финансови инструменти за хеджиране срещу валутен риск.

Препоръка Б – Кредитоспособност на кредитополучателите

На националните надзорни органи се препоръчва:

1. да наблюдават нивата на предоставяне на кредити в чуждестранна валута и на валутните несъответствия на частния нефинансов сектор, и да приемат необходимите мерки за ограничаване на предоставянето на кредити в чуждестранна валута;
2. да позволяват предоставяне на кредити в чуждестранна валута само на кредитополучатели, които доказват своята кредитоспособност, вземайки предвид структурата на погасяване на кредита и способността на кредитополучателите да устояват на неблагоприятни шокове в обменните курсове и в чуждестранния лихвен процент.
3. да обмислят установяване на по-строги стандарти за отпускане на кредити, като например съотношението на обслужване на дълга спрямо дохода и съотношението стойност на заема – стойност на обезпечението.

Препоръка В – Ръст на кредити, причинен от предоставяне на кредити в чуждестранна валута

На националните надзорни органи се препоръчва да наблюдават дали предоставянето на кредити в чуждестранна валута причинява прекомерен ръст на кредитите като цяло и, ако е така, да приемат нови или по-строги правила от установените в препоръка Б.

Препоръка Г – Вътрешно управление на риска

На националните надзорни органи се препоръчва да отправят насоки до финансовите институции, така че те по-добре да включват рисковете от предоставяне на кредити в чуждестранна валута в техните системи за вътрешно управление на риска. Тези насоки следва да обхващат като минимум вътрешното определяне на цената на риска и вътрешното разпределяне на капитала. От финансовите институции следва да се изисква да прилагат насоките по начин, съответстващ на техния размер и сложност.

Препоръка Д – Капиталови изисквания

1. На националните надзорни органи се препоръчва да предприемат конкретни мерки по втория стълб на изменената рамка „Базел II“⁽¹⁾, и по-специално да изискват финансовите институции да поддържат адекватен капитал за покриване на рисковете, свързани с предоставяне на кредити в чуждестранна валута, особено рисковете, които произтичат от нелинейната връзка между кредитни и пазарни рискове. В тази връзка следва да се направи оценка съгласно процеса на надзорен преглед и оценка, описан в член 124 от Директива 2006/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 14 юни 2006 г. относно предприемането и осъществяването на дейност от кредитните институции⁽²⁾ или съгласно еквивалентно бъдещо законодателство

⁽¹⁾ Стълбовете са определени в съответствие с рамката „Базел II“; виж Базелски комитет по банков надзор, „International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards“, юни 2006 г., достъпно на уебсайта на Банката за международни разплащания на www.bis.org.

⁽²⁾ ОВ L 177, 30.6.2006 г., стр. 1.

на Съюза, установяващо капиталовите изисквания за кредитни институции. В тази връзка се препоръчва органът, отговорен за съответната кредитна институция, първо да предприеме действие с регулаторен характер; ако консолидираният надзорник счете това действие за недостатъчно за адекватното противодействие на рисковете, свързани с предоставянето на кредити в чуждестранна валута, той може да предприеме подходящи мерки за смекчаване на наблюдаваните рискове, по-специално чрез налагане на допълнителни капиталови изисквания по отношение на кредитната институция майка в Съюза.

2. На Европейския банков орган се препоръчва да отправи насоки до националните надзорни органи относно капиталовите изисквания, посочени в параграф 1.

Препоръка Е – Ликвидност и финансиране

На националните надзорни органи се препоръчва да следят отблизо рисковете, свързани с финансирането и ликвидността, които биват поемани от финансовите институции във връзка с предоставянето на кредити в чуждестранна валута, както и техните общи ликвидни позиции. Особено внимание следва да се обръща на рисковете, свързани с:

- а) нарастване на падежни несъответствия и на валутни несъответствия между активи и пасиви;
- б) ослабяване на чуждестранни пазари за валутни суапове (включително валутно-лихвени суапове);
- в) концентрация на източници на финансиране.

Преди експозициите към горепосочените рискове да достигнат прекомерни нива, на националните надзорни органи се препоръчва да обмислят ограничаване на експозициите, избягвайки хаотично закриване на съществуващите финансови структури.

Препоръка Ж – Реципрочност

1. На националните надзорни органи от държавите-членки по произход за съответните финансови институции се препоръчва да налагат мерки, насочени към предоставянето на кредити в чуждестранна валута, които са поне толкова строги, колкото са мерките, които са в сила в приемащата държава-членка, в която извършват дейност чрез предоставяне на трансгранични услуги или чрез клонове. Тази препоръка се прилага само по отношение на кредити в чуждестранна валута, предоставени на кредитополучатели с местожителство или седалище в приемащите държави-членки. Когато е уместно, мерките следва да се прилагат на индивидуално, подконсолидирано и консолидирано ниво.
2. На националните надзорни органи от държавите-членки по произход на съответните финансови институции се препоръчва да публикуват на уебсайтовете си мерките, предприети от надзорните органи в приемащата държава-членка; на надзорните органи в приемащата държава-членка се

препоръчва да съобщават всички текущи и нови мерки, насочени към предоставянето на кредити в чуждестранна валута, на всички релевантни надзорни органи в държавата-членка по произход и на ЕССР и Европейския банков орган.

РАЗДЕЛ 2

ИЗПЪЛНЕНИЕ

1. Тълкуване

1. Термините, използвани в настоящата препоръка, имат следните значения:

„финансови институции“ означава финансови институции съгласно определението в Регламент (ЕС) № 1092/2010;

„чуждестранна валута“ означава валута, различна от законното платежно средство на държавата-членка, в която се намира местожителството или седалището на кредитополучателя;

„национален надзорен орган“ означава компетентен или надзорен орган съгласно определението в член 1, параграф 3, буква е) от Регламент (ЕС) № 1092/2010;

„нехеджирани кредитополучатели“ означава кредитополучатели, които нямат естествено или финансово хеджиране. Естественото хеджиране включва по-специално случаите, в които кредитополучатели получават доход в чуждестранна валута (напр. парични преводи/приходи от износ). Финансовото хеджиране обикновено предполага договор с финансова институция.

2. Приложението представлява неразделна част от настоящата препоръка. В случай на противоречие между основния текст и приложението, основният текст има предимство.

2. Критерии за изпълнение

1. По отношение на изпълнението на настоящата препоръка се прилагат следните критерии:

- а) Изложените по-горе препоръки А—Ж обхващат само предоставянето на кредити в чуждестранна валута на нехеджирани кредитополучатели, с изключение на препоръка Е, която се прилага също по отношение на защитени срещу рискове кредитополучатели;

- б) Регулаторен арбитраж следва да се избягва;

- в) Следва да се обърне дължимото внимание на принципа на пропорционалност при изпълнението на препоръки Б—Е във връзка с различното системно значение на предоставянето на кредити в чуждестранна валута сред държавите-членки и като се взема предвид целта и съдържанието на всяка препоръка;

- г) В приложението са посочени специфични критерии за изпълнение на препоръки А—Ж.

2. От адресатите се изисква да докладват на ЕССР и на Съвета действията, предприети в отговор на настоящата препоръка, или да предоставят подходяща обосновка за бездействието си. Докладите съдържат като минимум:

- а) информация относно същността и срока на предприетите действия;
- б) оценка на функционирането на предприетите действия от гледна точка на целите на настоящата препоръка;
- в) подробна обосновка на всеки случай на бездействие или на отклонение от настоящата препоръка, включително забавянията.

3. Срок за последващи действия

1. От адресатите се изисква да съобщят на ЕССР и на Съвета до 31 декември 2012 г. действията, предприети в отговор на настоящата препоръка, като представят подходяща обосновка за всеки случай на бездействие, освен ако друго не е посочено в следващите параграфи.

2. В следните случаи се прилагат специални срокове за последващи действия:

Препоръка А – от националните надзорни органи и от държавите-членки се изисква да докладват на два етапа:

- а) до 30 юни 2012 г. националните надзорни органи и държавите-членки докладват дали преди приемането на настоящата препоръка са издали насоки, обхващащи въпросите, посочени в нея. Освен това те съобщават своята оценка за необходимостта от преразглеждане на тези насоки;
- б) до 31 декември 2012 г. националните надзорни органи и държавите-членки съобщават всички допълнителни насоки по препоръка А и оценката им относно съществуването на кредити, предоставени от финансови институции в национална валута, еквивалентни на кредитите, предоставени в чуждестранна валута.

Държавите-членки могат да докладват чрез националните надзорни органи.

Препоръка Г – от националните надзорни органи се изисква да докладват на два етапа:

- а) до 30 юни 2012 г. се дължи първи доклад за напредъка; и
- б) до 31 декември 2012 г. се дължи втори доклад за напредъка.

Препоръка Д, параграф 2 – от Европейския банков орган се изисква да отговори на два етапа:

- а) до 31 декември 2012 г. Европейският банков орган докладва относно стъпките, предприети с оглед на приемането на насоките, посочени в настоящата препоръка;
- б) до 31 декември 2013 г. Европейският банков орган приема тези насоки.

3. Генералният съвет може да удължи сроковете по параграфи 1 и 2, когато в държавите-членки са необходими законодателни инициативи за изпълнение на една или повече препоръки.

4. Наблюдение и оценка

1. Секретариатът на ЕССР:

- а) подпомага адресатите, включително чрез улесняване на координирано докладване, предоставяне на съответни образци и подробно определяне, когато е необходимо, на модалитетите и срока за последващи действия;
- б) проверява последващите действия, предприети от адресатите, включително като им оказва помощ при поискване, и предоставя информация относно последващите действия на Генералния съвет чрез Управителния комитет в срок от два месеца от изтичането на сроковете за последващите действия.

2. Генералният съвет оценява докладваните от адресатите действия и обосновки и, когато е уместно, решава дали настоящата препоръка не е била спазена и дали адресатите не са предоставили подходяща обосновка за своето бездействие.

Съставено във Франкфурт на Майн на 21 септември 2011 година.

Председател на ЕССР
Jean-Claude TRICHET

ПРИЛОЖЕНИЕ

ПРЕПОРЪКИ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪВЕТ ЗА СИСТЕМЕН РИСК ОТНОСНО ПРЕДОСТАВЯНЕТО НА КРЕДИТИ В ЧУЖДЕСТРАННА ВАЛУТА

СЪДЪРЖАНИЕ

	<i>Страница</i>
Резюме	8
I. Общ преглед на предоставянето на кредити в чуждестранна валута в Съюза	8
I.1. Предоставяне на кредити в чуждестранна валута в Съюза	8
I.2. Двигатели на разрастването на кредитирането в чуждестранна валута	11
I.2.1. Фактори, свързани с предлагането	11
I.2.1.1. Международно спрямо вътрешно финансиране	11
I.2.1.2. Нарастващо присъствие на чуждестранни групи в държавите от Централна и Източна Европа	12
I.2.1.3. Конкурентен натиск	13
I.2.2. Фактори, свързани с търсенето	13
I.2.2.1. Лихвени диференциали	13
I.2.2.2. Усещане за валутен риск и очаквания за приемане на еврото	15
II. Рискове, произтичащи от предоставянето на кредити в чуждестранна валута	15
II.1. Въздействие на промените в обменния курс и чуждестранните лихвени проценти върху кредитния риск	16
II.2. Риск при финансирането и ликвиден риск	17
II.3. Прекомерен ръст на кредитирането, неправилно оценяване на риска и потенциален балон при цените на активите	17
II.4. Концентрация и спилвър ефект между държавите по произход и приемашите държави като рискове за финансовата стабилност в Съюза	20
II.4.1. Случаи на трансграничен спилвър – Австрия и Швеция	23
II.5. По-голяма колебливост на коефициентите на капиталова адекватност поради промени в обменния курс	24
II.6. Възпрепятстване на трансмисионните канали на паричната политика	24
II.7. Вероятност рисковете да се материализират и условия, при които това може да се случи	27
III. Мерки на национално равнище	28
III.1. Мерки, приети от различни държави	28
III.2. Оценка на ефективността на мерките на политиката	30
IV. Препоръки на ЕССР	31
Цели на политиката	31
Принципи за прилагането на препоръките	31
Последващи действия, общи за всички препоръки	32
Кредитни и пазарни рискове	32
IV.1. Препоръка А – Осведоменост на кредитополучателите за риска	32
IV.1.1. Икономическа обосновка	33
IV.1.2. Оценка, включително предимства и недостатъци	33
IV.1.3. Последващи действия	33
IV.1.3.1. Срок	33
IV.1.3.2. Критерии за съответствие	33
IV.1.3.3. Докладване на последващите действия	34
IV.1.4. Връзки с правната рамка на Съюза	35

	Страница
IV.2. Препоръка Б – Кредитоспособност на кредитополучателите	35
IV.2.1. Икономическа обосновка	35
IV.2.2. Оценка, включително предимства и недостатъци	35
IV.2.3. Последващи действия	36
IV.2.3.1. Срок	36
IV.2.3.2. Критерии за съответствие	36
IV.2.3.3. Докладване на последващите действия	37
IV.2.4. Връзки с правната рамка на Съюза	38
Прираст на кредита	38
IV.3. Препоръка В – Растеж на кредити, причинен от предоставяне на кредити в чуждестранна валута	38
IV.3.1. Икономическа обосновка	38
IV.3.2. Оценка, включително предимства и недостатъци	38
IV.3.3. Последващи действия	38
IV.3.3.1. Срок	38
IV.3.3.2. Критерии за съответствие	38
IV.3.3.3. Докладване на последващите действия	39
IV.3.4. Връзки с правната рамка на Съюза	39
Неправилно оценяване на риска и устойчивост	39
IV.4. Препоръка Г – Вътрешно управление на риска	39
IV.4.1. Икономическа обосновка	39
IV.4.2. Оценка, включително предимства и недостатъци	39
IV.4.3. Последващи действия	40
IV.4.3.1. Срок	40
IV.4.3.2. Критерии за съответствие	40
IV.4.3.3. Докладване на последващите действия	40
IV.4.4. Връзки с правната рамка на Съюза	41
IV.5. Препоръка Д – Капиталови изисквания	41
IV.5.1. Икономическа обосновка	42
IV.5.2. Оценка, включително предимства и недостатъци	42
IV.5.3. Последващи действия	42
IV.5.3.1. Срок	42
IV.5.3.2. Критерии за съответствие	42
IV.5.3.3. Докладване на последващите действия	43
IV.5.4. Връзки с правната рамка на Съюза	43
Рискове, свързани с ликвидността и финансирането	43
IV.6. Препоръка Е – Ликвидност и финансиране	43
IV.6.1. Икономическа обосновка	44
IV.6.2. Оценка, включително предимства и недостатъци	44
IV.6.3. Последващи действия	45
IV.6.3.1. Срок	45

	<i>Страница</i>
IV.6.3.2. Критерии за съответствие	45
IV.6.3.3. Докладване на последващите действия	45
IV.6.4. Връзки с правната рамка на Съюза	45
Координаиране и обхват в рамките на Съюза	46
IV.7. Препоръка Ж – Реципрочност	46
IV.7.1. Икономическа обосновка	46
IV.7.2. Оценка, включително предимства и недостатъци	46
IV.7.3. Последващи действия	47
IV.7.3.1. Срок	47
IV.7.3.2. Критерии за съответствие	47
IV.7.3.3. Докладване на последващите действия	47
Обща оценка на мерките	47

РЕЗЮМЕ

Опасенията за ефекта от прекомерното предоставяне на кредити в чуждестранна валута върху финансовата стабилност в някои държави-членки беше тема на редица форуми през последните няколко години.

На равнището на Съюза валутното кредитиране на нефинансовия частен сектор е най-силно изразено в държавите от Централна и Източна Европа. В тези случаи то е довело до натрупване на съществени валутни несъответствия в балансите на нефинансовия частен сектор. Причините за високото равнище на предоставяне на кредити в чуждестранна валута са свързани с фактори както от страна на търсенето, така и от страна на предлагането, включително положителни лихвени диференциали и достъп до финансиране от банките майки.

Възможно е високите равнища на кредитиране в чуждестранна валута да имат системни последици за тези държави и да създадат условия за негативни трансгранични спillover ефекти. В някои случаи кредитирането в чуждестранна валута е достигнало изключително високи равнища и е изиграло роля за засилване на кредитните цикли, с потенциален ефект върху цените на активите. При кредитите в чуждестранна валута кредитният риск включва пазарен риск за всички нехеджирани кредитополучатели, тъй като вноските се влияят от обменния курс. Такива кредитополучатели биха следвали сходна линия на поведение и по едно и също време при негативна тенденция в обменния курс. Нещо повече, зависимостта от финансиране от банки майки и в някои случаи зависимостта от пазарите на валутни суапове поражда допълнителен ликвиден риск и риск за рефинансирането по време на криза. И накрая, високото равнище на интегрираност на финансовите групи създава още един канал за трансгранично разпространение на проблеми, ако се обособи риск произтичащ от предоставянето на кредити в чуждестранна валута.

Причините ЕССР да състави препоръки са потенциалът за трансгранично разпространение на проблеми и възможността за заобикаляне на мерките на национално равнище, когато те са предприети едностранно и в тях не участват другите държави-членки.

Целите на препоръките на ЕССР съответстват на идентифицираните рискове: (i) да се ограничи експозицията към кредитен и пазарен риск и по този начин да се подобри устойчивостта на финансовата система; (ii) да се овладее прекомерният ръст на кредитирането в чуждестранна валута и да се избегне появата на балони при цените на активите; (iii) да се ограничи рискът при финансирането и ликвидният риск; (iv) да се подобри оценяването на риска. Препоръките се отнасят за кредитирането в чуждестранна валута, което се дефинира като кредитиране във валути, различни от законното платежно средство в съответната държава. Където е релевантно, препоръките се отнасят само за нехеджираните кредитополучатели, т.е. кредитополучатели без естествено или финансово хеджиране или, иначе казано, субекти, изложени на валутно несъответствие.

Като мярка срещу кредитния риск препоръките включват: (i) да се повиши осведомеността на кредитополучателите за рисковете, присъщи на кредитирането в чуждестранна валута, като се гарантира предоставянето на адекватна информация; и (ii) да се осигури, че нови кредити в чуждестранна валута ще бъдат отпускани само на кредитополучатели, които са кредитоспособни и в състояние да устоят на тежки шокове в обменния курс. Насърчава се прилагането на съотношението дълг/доход и съотношението стойност на заема/стойност на обезпечението. В случаите, когато кредитирането в чуждестранна валута допринася за прекомерен общ ръст на кредитирането, следва да се обмислят по-строги или нови мерки по отношение на предоставянето на кредити в чуждестранна валута.

За да се справят с проблема с неправилното оценяване на рисковете, свързани с предоставянето на кредити в чуждестранна валута, властите следва да изискват от институциите: (i) да интегрират по-добре тези рискове във вътрешното оценяване на рисковете и вътрешното разпределение на капитала; и (ii) да поддържат адекватен капитал по Втория стълб за кредити в чуждестранна валута поради нелинейната зависимост между кредитния и пазарния риск.

Властите следва стриктно да наблюдават и, ако е необходимо, да предвидят налагането на ограничения по отношение на рисковете свързаните с финансирането и ликвидните рискове при кредитирането в чуждестранна валута, като обрънат особено внимание на концентрацията на източници на финансиране, валутни и падежни несъответствия между активи и пасиви и произтичащата от това осляяне на пазарите на валутни суапове.

Препоръките следва да се прилагат, според случая, на индивидуално, подконсолидирано и консолидирано равнище. Държавите-членки следва да допринасят за възпирането на регулаторния арбитраж, като прилагат реципрочност към други държави-членки, които са въвели мерки за ограничаване на рисковете свързаните с кредитирането в чуждестранна валута. Надзорните действия също могат да бъдат обсъждани в рамките на колегиите от надзорници.

I. ОБЩ ПРЕГЛЕД НА ПРЕДОСТАВЯНЕТО НА КРЕДИТИ В ЧУЖДЕСТРАННА ВАЛУТА В СЪЮЗА

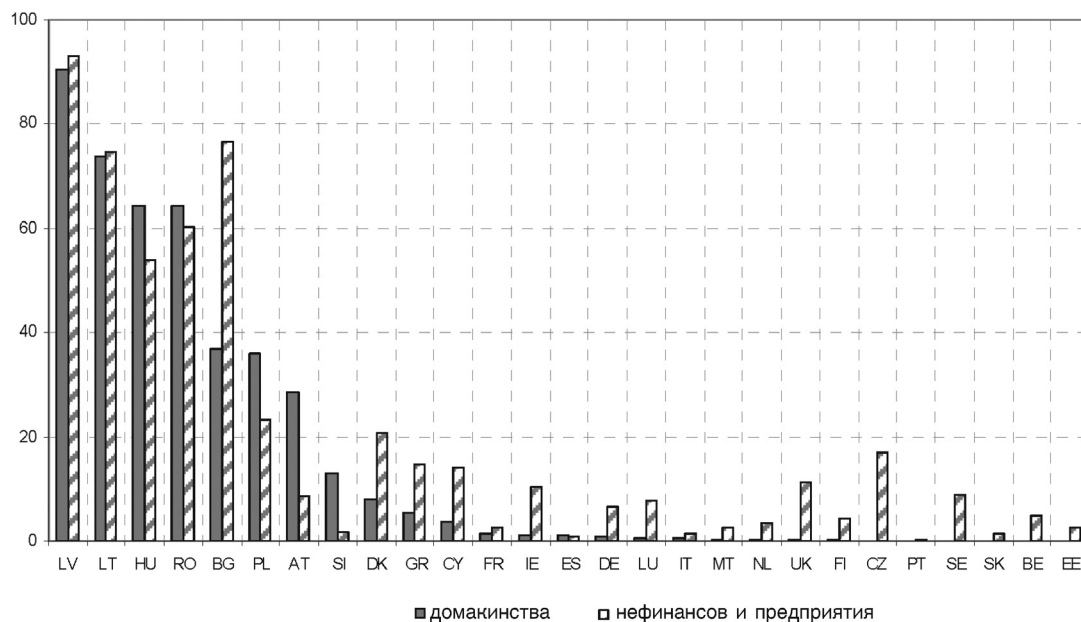
I.1. Предоставяне на кредити в чуждестранна валута в Съюза

Степента на кредитиране в чуждестранна валута е много различна в различните държави от Съюза. Докато в повечето западноевропейски държави кредитирането в чуждестранна валута заема относително незначителен дял в общото кредитиране, в държавите от Централна и Източна Европа⁽¹⁾ и Австрия този дял е сравнително висок (вж. **Графика 1**).

⁽¹⁾ Държавите от Централна и Източна Европа включват България, Чешката република, Унгария, Полша, Румъния, Словения, Словакия, Естония, Латвия и Литва, а също и трети страни като Хърватия и Сърбия.

Графика 1

Предоставяне на кредити в чуждестранна валута на домакинствата и нефинансовите предприятия в Съюза

Източник: Статистика на балансовите показатели на Европейската централна банка (ЕЦБ) и собствени изчисления.

Забележка: Графиката показва кредитите в чуждестранна валута на местните контрагенти, отпуснати от парично-финансовите институции, като процент от общите непогасени кредити, април 2011 г. Сектор „Домакинства“ включва домакинства и нетърговски организации, обслужващи домакинствата.

В държавите с висок дял на кредитиране в чуждестранна валута, явлението често се наблюдава както при кредитите за домакинствата, така и при кредитите за нефинансови предприятия. Обратното, в държавите, където кредитирането в чуждестранна валута има сравнително малък дял в общото кредитиране, нефинансовите предприятия заемат повече средства в чуждестранна валута в сравнение с домакинствата. Това може да е свързано както с наличието на ориентирани към износ дружества, така и с цялостната степен на търговска отвореност.

Риските за финансовата стабилност са преобладаващо високи в държавите, където има големи салда от кредити в чуждестранна валута, отпуснати на нехеджирани кредитополучатели. По-скоро нехеджирани (т.е. изложени на валутно несъответствие) са домакинствата и някои нефинансови предприятия (т.е. малки и средни предприятия, активни на националния си пазар), тъй като техните приходи са основно в местната валута.

Обратното, нефинансови предприятия, активни в износа, могат да бъдат по-слабо чувствителни на колебания в обменния курс, тъй като имат повече възможности за хеджиране срещу валутен риск⁽²⁾. Ето защо по-долният анализ се спира на държавите, които има значителен дял на кредити в чуждестранна валута за домакинствата⁽³⁾.

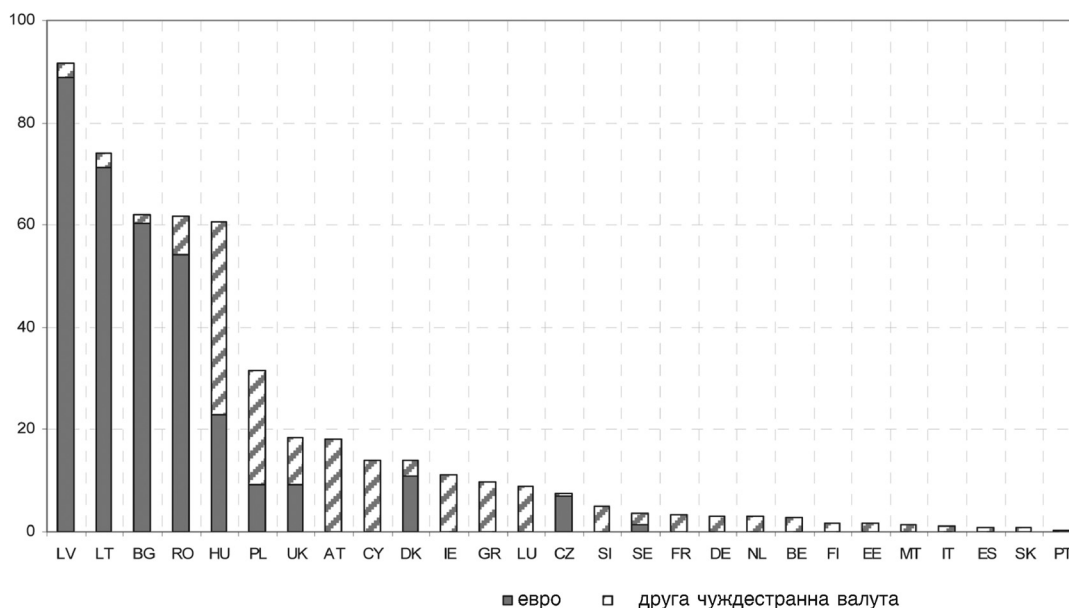
Валутната структура на кредитите в чуждестранна валута също се различава в различните държави-членки (вж. **Графика 2**). В повечето от анализирани държави (България, Латвия, Литва и Румъния) кредитите в чуждестранна валута са отпуснати основно в евро и това е естествен избор, като се има предвид членството им в ЕС и по-специално режима на фиксиран обменен курс спрямо еврото. От друга страна, в някои държави доминираща роля играят други валути, по-специално швейцарският франк (например Унгария, Австрия и Полша).

⁽²⁾ Хеджирането срещу валутен риск може да има различни форми, включително *естествено хеджиране*, когато домакинството или нефинансовото предприятие получава доход в чуждестранна валута (например парични преводи от чужбина или приходи от износ), и *финансово хеджиране*, което предполага договор с финансова институция. Често се смята, че второто е недостъпно за домакинствата и някои малки и средни предприятия, главно поради относително високата си цена. Включването на нехеджирани нефинансови предприятия, за които няма налични данни, най-вероятно няма да промени извадката от държави, разглеждани в настоящото приложение.

⁽³⁾ България, Латвия, Литва, Унгария, Австрия, Полша и Румъния.

Графика 2

Валутно кредитиране за непарично-финансови институции в частния сектор (с изключение на сектор Държавно управление) ⁽⁴⁾ в Съюза

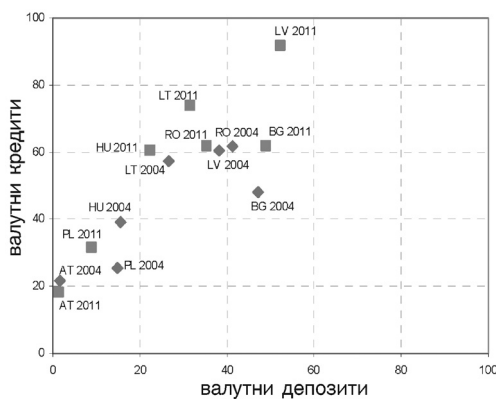
Източник: Статистика на балансовите показатели на ЕЦБ и собствени изчисления.

Забележка: Графиката показва кредитирането в чуждестранна валута на местните контрагенти от страна на парично-финансовите институции, в разбивка по валути, като процент от общите непогасени кредити, април 2011 г.

Ако насочим вниманието си към държавите с по-висок дял на кредити в чуждестранна валута за нехеджирани кредитополучатели (т.е. кредити за домакинствата), ще забележим няколко общи особености. Първо, **делът на кредитирането в чуждестранна валута се е увеличил след декември 2004 г.** в практически всички държави (вж. **Графика 3**) освен Австрия. Същевременно делът на депозитите в чуждестранна валута на нефинансовия частен сектор в тези държави е отбелязал слабо нарастване, а в някои случаи и спад (освен в Латвия, където депозитите в чуждестранна валута са се увеличили чувствително). Това асиметрично изместване към кредитиране в чуждестранна валута може да бъде основен признак за нарастващо валутно несъответствие в балансите на нефинансовия частен сектор. Нещо повече, то косвено свидетелства за наличието на стимули за предоставяне на кредити в чуждестранна валута в държавите-членки. В някои държави делът на кредитите в чуждестранна валута за нефинансовия частен сектор е нараснал още повече вследствие на отражението на глобалната финансова и икономическа криза в държавите от ЕС, докато в други този дял остава като цяло непроменен. В няколко държави това нарастване е отбелязано в условия на спад в търсенето на кредити.

Графика 3

Дял на кредитите и депозитите в чуждестранна валута в избрани държави-членки

Източник: Статистика на балансовите показатели на ЕЦБ и собствени изчисления.

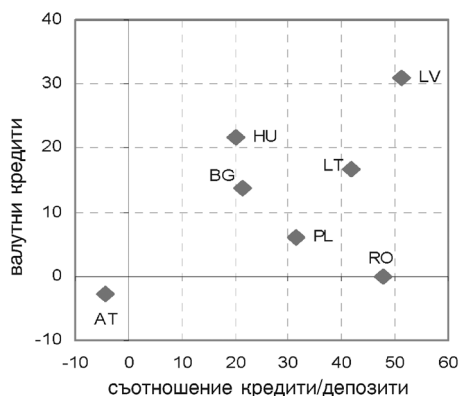
Забележка: Графиката показва кредитите в чуждестранна валута за местни непарично-финансови институции и депозитите на местни непарично-финансови институции, с изключение на сектор Държавно управление, като процент от общите непогасени кредити и депозити. Промените се отнасят за периода декември 2004 г./ април 2011 г.

⁽⁴⁾ Непарично-финансовите институции в частния сектор (с изключение на сектор Държавно управление) обхващат следните сектори: нефинансовите предприятия, финансови предприятия, ангажирани със спомагателни финансови дейности, други финансови посредници, застрахователни дружества и пенсионни фондове, домакинства и нетърговски организации, обслужващи домакинствата.

Когато се търсят източниците за финансиране на кредитния растеж в тези държави, съотношението кредити/депозити може да се използва за приблизителен показател за достъпните на национално равнище източници на финансиране. От друга страна, значително увеличение на съотношението кредити/депозити свидетелства за сериозна зависимост от чуждестранен капитал за финансиране на кредитите в тези икономики (вж. **Графика 4**). В някои държави от Централна и Източна Европа чуждестранният капитал е навлязъл главно чрез заеми от дружествата майки за финансовите институции, отпускащи кредити ⁽⁵⁾ в тези държави, както и от чуждестранните парични пазари на едро.

Графика 4

Дял на кредитите в чуждестранна валута и съотношението кредити/депозити в избрани държави-членки

Източник: Статистика на балансовите показатели на ЕЦБ и собствени изчисления.

Забележка: Графиката показва разликата в дяловете, в процентни пунктове. Съотношението кредити към депозити се отнася до всички комбинирани валути. Секторът кредити и депозити на контрагента винаги е местен непарично-финансов сектор, с изключение на промените в сектор *Държавно управление*, за периода декември 2004 г. / април 2011 г.

1.2. Двигатели на разрастването на кредитирането в чуждестранна валута

Редица фактори обуславят разрастването на кредитирането в чуждестранна валута, както от страна на предлагането, така и от страна на търсенето. От страна на предлагането бързото разрастване на кредитирането в чуждестранна валута в Централна и Източна Европа до голяма степен се дължи на лесния достъп до финансиране на едро (за което способстват положителните ликвидни условия в глобален план и финансирането от чуждестранните дружества майки). От страна на търсенето главна роля, изглежда, играят лихвените диференциали. Макар че е възможно да се посочат общи причини, значимостта им не е еднаква в различните държави.

Ако се абстрахираме от многобройните отделни фактори на предлагането и търсенето, в някои икономики в Централна и Източна Европа разрастването на кредитирането в чуждестранна валута е част от едно по-широко явление на финансиране отвън търсене и/или ценови бум при активите. Освен това повечето държави-членки с висок дял на кредитиране в чуждестранна валута са икономики, където протича процес на конвергенция, често със значителен потенциал за догонване. Реалният процес на конвергенция в тези държави до голяма степен се основава на притока на чуждестранен капитал, тъй като спестяванията на национално равнище са недостатъчни.

1.2.1. Фактори, свързани с предлагането

1.2.1.1. Международно спрямо вътрешно финансиране

В разглежданите държави от Централна и Източна Европа кредитите в чуждестранна валута са финансирани до голяма степен чрез трансгранични заеми под формата на кредитни линии от институции майки, разположени другде в Съюза. Други кредитни институции с голяма депозитна база в национална валута се насочват към пазарите на валутни суапове.

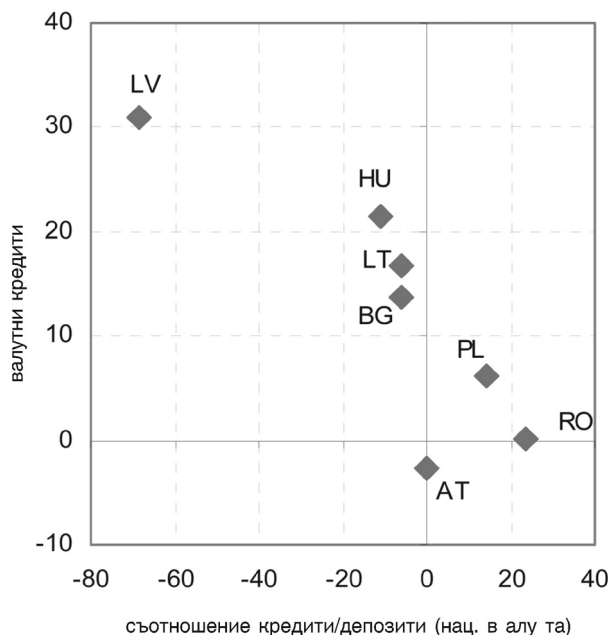
При недостиг на източници на вътрешно финансиране институциите разчитат на такова от чужбина ⁽⁶⁾ (вж. **Графика 5**). Възможно е роля да е изиграла и по-ниската степен на развитие на националните капиталови пазари в държавите от Централна и Източна Европа в сравнение със старите държави от еврозоната. По-специално, относителният недостиг на дългови инструменти с по-дълъг матуридет в националната валута, които биха могли да послужат като ценови бенчмарк или да се използват за набавяне на дългосрочно финансиране, може би е възпилал институциите от отпускане на дългосрочни кредити в местна валута. Високата цена на секюритизацията за инструменти в националната валута е друг фактор, изиграл роля за търсенето от банките на финансиране за ипотечни кредити в чуждестранна валута.

⁽⁵⁾ По-нататък термините „институции“, „финансови институции, отпускащи кредити“ и „финансови институции“ ще бъдат използвани взаимозаменяемо в смисъл на всички финансови институции, които могат да отпускат кредити. Това са основно банки, но понятието включва и всички други небанкови институции, които могат да отпускат кредити.

⁽⁶⁾ В Унгария и Румъния финансирането от институции майки осигурява около 50-70 % от общите пасиви на банковия сектор в чуждестранна валута. За повече подробности вж. Walko, Z., *The refinancing structure of banks in selected CESEE countries*, Financial Stability Report, № 16, Oesterreichische Nationalbank, ноември 2008 г.

Графика 5

Кредити в чуждестранна валута и съотношение кредити/депозити в избрани държави-членки

Източник: Статистика на балансовите показатели на ЕЦБ и собствени изчисления.

Забележка: Графиката показва различните дялове, в процентни пунктове, за периода декември 2004 г. / април 2011 г.

Освен това финансирането в рамките на международна финансова група е относително по-евтин източник на финансиране в сравнение с достъпните за местните банки извън подобни групи. Това засилва още повече други фактори, благоприятстващи кредитирането в чуждестранна валута, като например лихвените диференциали и маржове на печалбата.

Поради достъпът до външно финансиране и чрез прехвърлянето на валутния риск към кредитополучателите институциите са в състояние да предлагат кредитни продукти със значително по-ниски лихвени проценти спрямо тези по кредитите в националната валута. В някои държави (например България и Латвия), за които е характерен големият дял на депозити в чуждестранна валута, е възможно институциите да са мотивирани да предоставят кредити в чуждестранна валута поради достъпа им до голяма и стабилна вътрешна база за финансиране в чуждестранна валута (предимно в евро). Освен това режимът на фиксиран или обвързан обменен курс елиминира разходите, свързани с хеджирането на обменния курс⁽⁷⁾.

1.2.1.2. Нарастващо присъствие на чуждестранни групи в държавите от Централна и Източна Европа

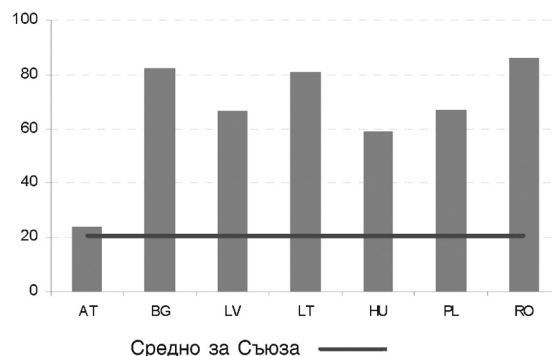
Кредитната експанзия е улеснена от интеграцията на европейските финансови пазари, която намира отражение, наред с всичко останало, в нарастващо присъствие на чуждестранни финансови институции или в засилване на дейността на вече присъстващите във финансовите системи на съответните икономики чуждестранни финансови институции.

С изключение на Австрия дялът на активите на чуждестранни банки в общите активи на банковия сектор в седемте държави, разглеждани в аналитичната част на настоящото приложение, е близо до 60 % или надхвърля тази стойност (вж. **Графика 6**). Участието на институциите майки във финансирането в чуждестранна валута на дъщерните им дружества до голяма степен е продиктувано от по-високата доходност на кредитната дейност в догонващите икономики и от стремеж към по-голям пазарен дял в тези държави. Ето защо големият дял на банки с чуждестранна собственост във вътрешните финансови сектори на държавите от Централна и Източна Европа е създал допълнителен канал за приток на капитал, насочен главно към кредитните пазари.

⁽⁷⁾ Такаъв е случаят с България, Латвия и Литва, където има режим на паричен съвет или националната валута е обвързана с еврото.

Графика 6

Дял на активите на контролирани отвън дъщерни дружества и клонове в целия банков сектор (%)

Източник: Консолидирани данни за банковия сектор (ЕЦБ) за юни 2010 г.

1.2.1.3. Конкуренстен натиск

Гореспоменатият голям дял на банки с чуждестранна собственост във финансовите сектори на държавите от Централна и Източна Европа, както и значителният им потенциал за растеж водят до нарастване на конкурентния натиск на кредитния пазар, най-вече на пазара на жилищни кредити⁽⁸⁾. Вследствие на повишената конкуренция институциите разширяват диапазона на продуктите си, като предлагат ипотечни кредити в чуждестранна валута, които им позволяват да осигурят на домакинствата по-евтини заеми. Опитът да бъдат предложени продукти с по-нисък лихвен процент е един от факторите за увеличението на кредитите в швейцарски франкове в някои държави от Централна и Източна Европа и Австрия. Банките, които предлагат кредити в швейцарски франкове и японски йени, могат да се състезават за пазарен дял, като предлагат по-ниска цена за обслужване на кредитите от банките, предлагащи кредитиране в евро.

Въздействието на конкурентния натиск има две измерения. От една страна, в конкурентната среда на по-консервативните институции им се налага да навлязат на пазара на кредитите в чуждестранна валута, за да не изгубят пазарния си дял, като това може да бъде придружено от облекчаване на условията за кредитиране. От друга страна, поради значителните лихвени диференциали институциите могат да определят по-висок марж на печалбата и по-високи такси в сравнение с кредитите в националната валута и по този начин да подобряват финансовите си резултати (което упражнява и допълнителен конкурентен натиск върху банките, които не предлагат кредити в чуждестранна валута). При валутно индексиранияте кредити институциите реализират допълнителна печалба от валутния спред при прехвърлянето на вноските по кредита от или към националната валута.

1.2.2. Фактори, свързани с търсенето

1.2.2.1. Лихвени диференциали

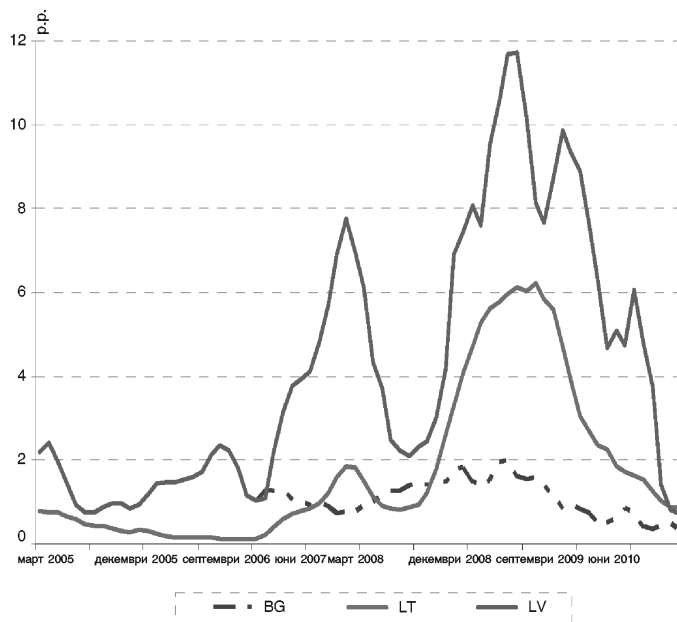
Лихвените диференциали между анализиранияте държави и основните развити икономики в Европа са главната двигателна сила за голямото търсене на кредити в чуждестранна валута в Централна и Източна Европа и Австрия (вж. **Графика 7**, **Графика 8** и **Графика 9**). Кредитите в чуждестранна валута са станали особено атрактивни в сегмента на дългосрочните кредити (например ипотечните), в който случай въздействието на лихвения диференциал е по-голямо върху първоначалните месечни вноски в сравнение с кредитите с кратки матуритети. При режимите на фиксиран обменен курс кредитирането в чуждестранна валута е по-евтино поради редица фактори, включително по-ниските рискови премии (например за кредитен и ликвиден риск).

⁽⁸⁾ Това предпочитание възниква в резултат на факта, че цената за сключване на ипотека е сравнително ниска, установява се дългосрочно отношение с клиента (с възможност за продажба на допълнителни продукти), а ипотеките обикновено са с голям размер и дълъг матуритет и съответно улесняват бързото разрастване на активите на банките. Нещо повече, институциите имат предпочитание към ипотечните кредити, тъй като те се възприемат като по-нискорискови от други видове кредити поради обезпечеността им.

Лихвени диференциали при кредитите за домакинствата в национална валута и в евро (в процентни пунктове)

Графика 7

Държави с режими на обвързване на националната валута и фиксиран обменен курс

Източник: ЕЦБ и собствени изчисления.

Забележка: Данните се отнасят за договорените лихвени проценти по нови жилищни кредити на годишна база, с изключение на револвиращи кредити и овърдрафти, дългове по кредит за удобство и разширени дългове по кредитна карта. Отнасят се за плаващи лихвени проценти с коригиран период до една година.

Графика 8

Държави с плаващ обменен курс

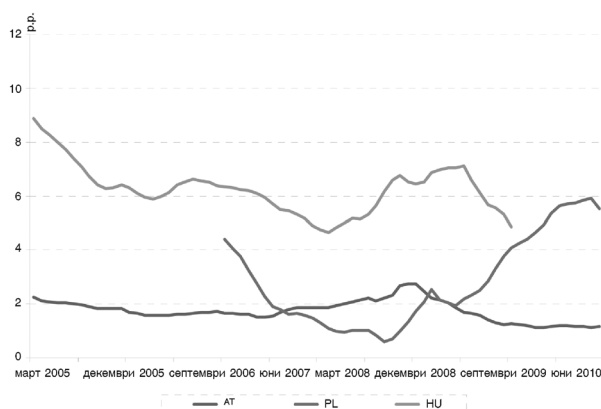

Източник: ЕЦБ и собствени изчисления.

Забележка: Данните се отнасят за договорените лихвени проценти по нови жилищни кредити на годишна база, с изключение на револвиращи кредити и овърдрафти, дългове по кредит за удобство и разширени дългове по кредитна карта. Отнасят се за плаващи лихвени проценти с коригиран период до една година.

Графика 9

Лихвени диференциали за кредити в националната валута и в швейцарски франкове в Унгария, Австрия и Полша (в процентни пунктове)

Източник: ЕЦБ, национални централни банки и собствени изчисления.

Забележка: Данни за Унгария са налични до март 2010 г., а продукти в швейцарски франкове не са налични след тази дата. Данни за Полша са налични от януари 2007 г.

За Унгария данните се отнасят за месечния среден договорен лихвен процент по потребителски кредити и жилищни кредити за домакинствата в швейцарски франкове, претеглени според количеството нови кредити. Това е плаващ лихвен процент с коригиран период до една година. При Австрия става въпрос за договорения лихвен процент по всички новоотпуснати кредити за домакинствата и нефинансовите предприятия в швейцарски франкове, на годишна база. При Полша данните се отнасят за средния лихвен процент по новоотпуснати жилищни кредити.

1.2.2.2. Усещане за валутен риск и очаквания за приемане на еврото

Фактът, че кредитирането в евро достига най-високи равнища в икономиките, където е налице режим на фиксиран обменен курс, може да се дължи на няколко причини, сред които по-ниските премии за ликвиден риск по дълговите инструменти в евро и усещането за нисък валутен риск, мотивиращо повишено търсене на кредити в евро в тези държави. Възможно е някои кредитополучатели да не са си давали сметка за рисковете, които поемат, вземайки кредит в чуждестранна валута. Възможно е дори информирани кредитополучатели да са поели нехеджирани валутни позиции, тъй като са допуснали, че те са имплицитно гарантирани от съществуващия валутен режим. До известна степен тези допускания като че ли получиха положително потвърждение през неотдавнашната криза, особено в икономиките от Централна и Източна Европа, където е налице режим на паричен съвет или на обвързване на обменния курс, тъй като в тях не се стигна до девалвация, макар че в Латвия запазването на нивото на валутното обвързване наложи въвеждането на програма с подкрепата на ЕС и Международния валутен фонд (МВФ), основно поради проциклични фискални политики и поради недостига на ликвидност на световните финансови пазари.

Възможно е динамиката на обменния курс да е насърчила търсенето на кредити в чуждестранна валута в някои държави с режим на плаващ обменен курс⁽⁹⁾. В Австрия традиционно ниската колебливост на обменния курс на еврото спрямо швейцарския франк допринася за усещането за нисък валутен риск. В икономиките от Централна и Източна Европа с плаващ обменен курс кредитополучателите са привлечени от кредитите в чуждестранна валута заради продължителното покачване на номиналния обменен курс и очакванията за по-нататъшно поскъпване. Очакванията на кредитополучателите за повишение на номиналния обменен курс до известна степен се самоосъществяват⁽¹⁰⁾. Поскъпването изостря външните дисбаланси, които се натрупват в резултат от силното нарастване на вътрешното търсене.

Вероятно усещаният риск при отпускане и вземане на кредити в евро в някои от тези държави е бил повлиян от очакванията за скорошно приемане на еврото. Подобни очаквания подкрепят както допускането за „нулев“ валутен риск в държавите с режим на фиксиран/обвързан обменен курс, така и резумицията за трайна тенденция за повишаване на номиналния обменен курс в държавите с режим на плаващ лихвен процент.

II. РИСКОВЕ, ПРОИЗТИЧАЩИ ОТ ПРЕДОСТАВЯНЕТО НА КРЕДИТИ В ЧУЖДЕСТРАННА ВАЛУТА

Макар че този раздел разглежда основните рискове, произтичащи от валутното кредитиране, се отчита, че има и ползи от финансовата интеграция и устойчивите равнища на кредитиране в чуждестранна валута.

II.1. Въздействие на промените в обменния курс и чуждестранните лихвени проценти върху кредитния риск

Банките, които предоставят кредити в чуждестранна валута, са изложени на косвен валутен риск (като компонент на кредитния риск) през валутни несъответствия в балансите на техните клиенти. Съществено поевтиняване на местната валута води до повишаване на стойността в тази валута на непогасения дълг (и на стойността на обезпечението), както и на потока

⁽⁹⁾ Преглед на различни изследвания върху кредитите в чуждестранна валута показва, че колебанията на чуждестранните валути са най-силният определящ фактор за валутното кредитиране, независимо от депозитите в чуждестранна валута и колебанията на реалния лихвен процент и на инфлацията - Вж. Hake, M., *Determinants of foreign currency loans in CESEE countries: a meta-analysis*, presentation at the 69th East Jour Fixe of the Oesterreichische Nationalbank, юни 2011 г.

⁽¹⁰⁾ Кредитите най-често са деноминирани в чуждестранна валута или индексирани към нея, а финансирането е (или е било трансформирано в) чуждестранна валута, но кредитополучателите са получили кредитите в местната валута. Това означава, че институциите са продавали валутни средства, получени от дружествата майки или от пазарите на едро, или от суап договори, на спот пазара, упражнявайки натиск за поскъпване на местните валути.

плащания за обслужване на дълга. В резултат на това намалява способността на нехеджираните местни кредитополучатели да обслужват дълга си, което води до съществено влошаване на финансовото състояние на частния сектор. Намаляването на способността на кредитополучателите да обслужват кредитите⁽¹⁾ и понижената степен на изплащане влияе върху качеството на кредитния портфейл, увеличава загубите на банките от кредити и упражнява натиск върху приходите и капиталовите буфери. Макар че това не е включено в сценария за стрес теста, проведен от Европейския банков орган в целия Европейски съюз, в доклада си за теста Европейският банков орган изтъква, че в някои държави-членки главният риск може да е неблагоприятно развитие на валутния курс, свързана с въздействие върху деноминирани в чуждестранна валута кредити⁽²⁾.

Трудно е да се изчисли точно степента на валутния и лихвения риск при кредитите в чуждестранна валута. Традиционните методи за изчисление на риска не отчитат, че банковите кредити в чуждестранна валута за нехеджирани кредитополучатели обединяват по изразено нелинеен начин пазарния и кредитния риск⁽³⁾. Академичната литература илюстрира как стандартните подходи към управлението на риска, които разглеждат различните видове риск поотделно, могат да доведат до съществено подценяване на цялостния риск. Простото сумиране на отделно измерените компоненти валутен риск и риск от неплатежоспособност дава резултат, който е в пъти по-малък от действителното равнище на риска.

И накрая, при кредитите в чуждестранна валута профилът на лихвения риск е различен от този при кредитите в националната валута. Това може да бъде пагубно за качеството на кредитите в чуждестранна валута, ако цикълът на лихвените проценти при чуждестранната валута се разминава с този на местната икономика. Все пак степента на валутния риск и чуждестранния лихвен риск се различава съществено при различните двойки валути, а също и поради режимите на оценяването им характерните за всяка държава.

В държавите с режими на фиксиран или обвързан обменен курс, валутният риск при кредитите в чуждестранна валута не се осъществи по време на кризата, тъй като местните валути не се обезценени и останали фиксирани към еврото. Вследствие на това кредитополучателите в чуждестранна валута не пострадаха от обезценяване на валутата, а по-скоро извлякоха полза от свалянето на лихвените проценти в евро.

При държавите с плаващ обменен курс въздействието на обезценяването на националната валута зависеше в голяма степен от начина на оценяване, прилаган от банките, които предлагат различни видове кредити. Тъй като в някои държави (например Австрия, Полша и Румъния) лихвените проценти по ипотечните кредити в чуждестранна валута са изрично обвързани с пазарните лихвени проценти, негативните ефекти от обезценяването на местните валути до голяма степен бяха компенсирани от понижаването на лихвените проценти в евро и швейцарски франкове. Трябва все пак да се подчертае, че описаното взаимодействие между промените в обменния курс на национално равнище и чуждестранните лихвени проценти е резултат от една специфична ситуация в развитите икономики и световните финансови пазари по време на кризата. Ако обезценяването на националната валута беше съвпаднало с повишаване на чуждестранните лихвени проценти, държавите с плаващ обменен курс щяха да се сблъскат с повишен риск от неплатежоспособност на кредитополучателите, какъвто и да е режимът за определяне на цената на кредитите.

От друга страна материализирането на валутния риск беше засилено от покачването на лихвените проценти по кредитите в чуждестранна валута в Унгария (едновременен шок от страна на обменния курс и лихвения процент). Режимът на определяне на цената, следван от унгарските банки, им позволява да определят едностранно лихвите по кредитите на дребно и да не обръщат внимание на промените в чуждестранните лихвени проценти. В резултат на това лихвеното бреме върху получателите на кредити в чуждестранна валута на дребно в Унгария нарасна през последните две-три години, засилвайки негативния ефект от значителното обезценяване на унгарския форинт спрямо швейцарския франк.

В някои държави при кредитите в чуждестранна валута коефициентът на необслужвани кредити и равнищата на кредитно реструктуриране са по-високи (например в Унгария и Румъния). Това заключение се налага, когато се вземе предвид цялата съвкупност от кредити, т.е. като цяло тенденцията за по-голям дял на неплатежоспособността е изразена при кредитополучатели, изтеглили ипотечен кредит в чуждестранна валута при по-висок обменен курс. Това показва още, че е много вероятно поне част от кредитополучателите да не си дават сметка за рисковете, които поемат при вземането на кредит в чуждестранна валута.

В други държави като например Полша данните показват по-добри резултати при кредитите в чуждестранна валута, отколкото при кредитите в националната валута. Все пак това не може да бъде отдадено само на по-доброто финансово положение на клиентите, които вземат кредити в чуждестранна валута. Всъщност е резултат от практиката на банките да преобразуват кредитите в чуждестранна валута в националната валута, когато възникне опасност те да бъдат просрочени или реструктурирани, и от намесата на властите, които ограничават достъпа до кредити в чуждестранна валута само за най-надеждните кредитополучатели.

И накрая, кредитното качество зависи и от типа на кредита, като обикновено потребителските кредити са свързани с по-голям риск от ипотечните (и другите видове обезпечени кредити).

⁽¹⁾ Възможно е дори поевтиняването на местната валута да отслаби склонността на кредитополучателите да изплащат дълга си, например защото стойността на кредита надхвърля стойността на обезпечението. Този механизъм обаче се среща по-често на пазари, където банките свеждат усилието си за събиране на кредита до обезпечението и не търсят изплащане от други активи и доходи на кредитополучателя (например такъв е случаят в голяма част от пазара на жилищни ипотeki в САЩ).

⁽²⁾ Вж. 2011 EU-wide stress test aggregate report, European Banking Authority, 15 юли 2011 г., стр.28.

⁽³⁾ Този въпрос е изследван в проучване на работна група от изследователския екип на Базелския комитет под ръководството на Oesterreichische Nationalbank. Вж. Breuer, T., Jandacka, M., Rheinberger, K. and Summer, M., Does adding up of economic capital for market- and credit risk amount to conservative risk assessment?, *Journal of Banking and Finance*, Volume 34(4), 2010 г. 703-712.

Като цяло данните показват, че кредитният риск действително се е материализирал, по-специално през последните две години, макар и в различна степен във всяка от анализираните държави. Трудно е обаче да се разграничи въздействието върху кредитното качество на обменния курс и на чуждестранните лихвени проценти. Това се дължи на редица фактори, сред които се открояват следните: (i) кредитното качество зависи и от други икономически условия като например равнището на безработица и времевата структура на портфейла; (ii) повечето от засегнатите държави са прилагали мерки на политиката за преодоляване на това явление и това е повлияло върху характеристиките на портфейла от кредити в чуждестранна валута; (iii) ограничения по отношение на данните.

II.2. Риск при финансирането и ликвиден риск

В определени държави от Централна и Източна Европа рискът при финансирането и ликвидният риск, които обичайно са свързани с кредитната дейност на банките, са по-високи поради големия дял на кредитите в чуждестранна валута. В тези държави риск при финансирането възниква, тъй като банките се финансират все повече на пазарите на едро, както и от институциите майки, а не от депозити на дребно. Това съществено засилва зависимостта на местните банки от чуждестранно финансиране и външната уязвимост на някои държави. По-специално фактът, че банките в някои държави от Централна и Източна Европа разчитат на финансиране в рамките на групата, може да създаде релевантен риск, когато банките майки са учредени в държави с трайни фискални проблеми. Сувереният риск в държавите по произход може да подейства като канал за разпространение на проблеми посредством достъпността и цената на финансиране на дъщерните институции и клоновете в държавите от Централна и Източна Европа. Ето защо е необходимо внимателно планиране, например под формата на планове за финансиране, за да се ограничи потенциалният спillover към приемачите държави.

През последните две-три години обаче тези рискове при финансирането не се материализираха и институциите майки изпълняваха ангажиментите си да осигуряват и възобновяват необходимите средства за дъщерните институции. Сътрудничеството на европейските власти с институциите майки също допринесе за това да се предотврати материализирането на подобен риск при финансирането (например чрез Виенската инициатива, вж. **Капе 3**). Все пак подобен риск все още съществува и отразява, *inter alia*, концентрацията на източниците на финансиране. Освен това цената на финансирането може да варира при промени в усещането за риск. При кредитните институции, които нямат дружество майка, свързаният с концентрацията риск не е толкова релевантен, но е възможно да са по-силни други аспекти на рисковете при финансирането на едро.

От друга страна в някои държави (особено Унгария и Полша) се очертава нов източник на риск при ликвидно финансиране, тъй като банките започват да използват депозитите в националната валута, за да финансират кредитите в чуждестранна валута посредством суап пазара. За да нямат отворена валутна позиция, местните банки сключват суап за депозити в националната валута срещу средства в чуждестранна валута, в много случаи краткосрочен, и по този начин се излагат на риск при подновяване. Когато на пазарите на облигации и суапове настъпиха финансови сътресения и тези пазари пресъхнаха, за банките се оказа трудно да подновят краткосрочните си валутни суапове. Освен това, като се има предвид обезценяването на националните валути, местните банки трябваше да изпълняват по-високи изисквания за предостаняване на допълнително обезпечение по суап транзакциите и поради това нараснаха нуждите им от ликвидност в чуждестранна валута. Последствията от този риск за ликвидното финансиране в резултат на експозиции на суапския пазар бяха смекчени от централните банки, които въведоха суап линии и кредитни улеснения, за да осигурят по спешност валутна ликвидност на местните банки, и от осигуряването на валутни суапове от банките майки за дъщерните им дружества. В някои случаи действията на централните банки трябваше да бъдат подкрепени чрез заеми, кредитни и суап линии от МВФ, ЕЦБ и Швейцарската национална банка.

Редно е обаче да изтъкнем отново различията между държавите, тъй като те имат различни източници на финансиране. В икономиките, които се характеризират с висок дял на депозити в чуждестранна валута и съответно по-ниско съотношение кредити в чуждестранна валута /депозити в чуждестранна валута достъпът до голяма и стабилна вътрешна база на финансиране в чуждестранна валута означава по-слабо изразен риск, свързан с финансирането.

II.3. Прекомерен ръст на кредитирането, неправилно оценяване на риска и потенциален балон при цените на активите

Предоставянето на кредити в чуждестранна валута може да причини сериозна уязвимост, подхранвайки прекомерен растеж на кредитирането⁽¹⁴⁾.

Прекомерният растеж на кредитирането често води до балон при цените на активите, който крие потенциал за неблагоприятни последици за финансовата стабилност и за цялостните икономически резултати. По-специално, балансовите несъответствия в резултат от прекомерно кредитиране в чуждестранна валута за нехеджирани кредитополучатели в нефинансовия частен сектор може да доведат до засилена уязвимост към външни финансови шокове и шокове от реалната икономика. Тази уязвимост може да бъде особено изразена, ако кредитният растеж е съсредоточен в сектора на недвижимите имоти. Прекомерното съсредоточаване на банковото кредитиране на имотния пазар може да стимулира образуването на балон, тъй като нарастващото търсене на недвижими имоти тласка цените им нагоре, а това от своя страна води до засилено предлагане на кредити поради високата стойност на обезпеченията и засилва търсенето в очакване на по-нататъшно поскъпване на активите. Ако кредитирането се финансира чрез входящи капиталови потоци, външната задлъжнялост на страната нараства, докато в производствения ѝ потенциал не се наблюдава особено увеличение. Досегашният

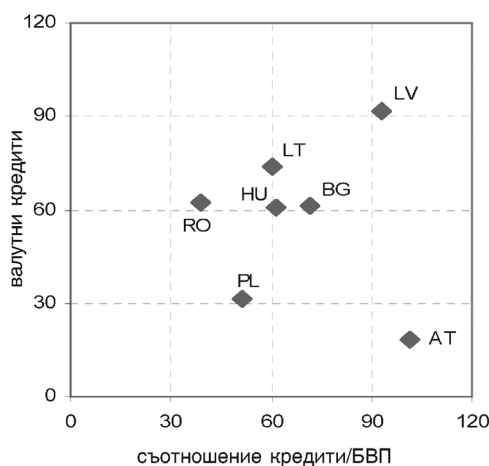
⁽¹⁴⁾ Според МВФ за кредитен бум става дума, когато прирастът на кредитите надхвърли 1,75 пъти стандартното отклонение при обичайното колебание на кредитите около наблюдаваната за страната тенденция. Вж. IMF, *Are credit booms in emerging markets a concern?*, World Economic Outlook, април 2004 г., стр. 151. Аргументацията на това твърдение е, че ако наблюденията върху прираста на кредитите се извличат от нормално разпределение, само 5 % е вероятността те да надхвърлят стандартното отклонение с фактор, по-голям от 1,75. Вж. също Boissay et al, *Is lending in central and eastern Europe developing too fast?*, предварителен проект на доклад, 31 октомври 2005 г. МВФ дефинира периодите на силен кредитен растеж като времеви диапазони, в които средният реален прираст на кредитите надхвърля 17 % за тригодишен период.

опит, включително на Ирландия, Испания и балтийските държави през неотдашната финансова криза, показва, че един обрат в тази самоподхранваща се спирала на взаимно влияние може да има сериозни последици за макроикономическата и финансовата стабилност.

Бързият кредитен растеж и вземането на заеми в чуждестранна валута като че ли са тясно свързани в новите държави членки⁽¹⁵⁾, особено в държавите, където задлъжнялостта на нефинансовия частен сектор е нараснала много бързо през последните години, както установяват Rosenberg и Tirpak⁽¹⁶⁾. Проучването стига до заключението, че дори да допуснем възходяща тенденция в съотношението кредит/БВП в резултат от финансово задълбочаване, в редица от новите държави членки се наблюдава „прекомерно“ нарастване на кредитите в смисъл, че наблюдаваният кредитен растеж е по-висок, отколкото би следвало от развитието на макроикономическите променливи. Държави с особено силен кредитен бум преди глобалната финансова криза са проявили тенденция да имат и голям дял на кредити в чуждестранна валута (вж. **Графика 10**). Историческите данни показват, че повишеното валутно кредитиране може да бъде свързано с кредитния бум в новите държави-членки, финансиран от притока на чуждестранен капитал. Бързото нарастване на кредитите за нефинансовия частен сектор може да е свързано с увеличаващия се дял на кредитирането в чуждестранна валута (вж. **Графика 11**). Макар че наличието на корелация не означава непременно причинно-следствена връзка между кредитирането в чуждестранна валута и кредитния бум, следва да се отбележи историческото им сходство.

Графика 10

Дял на кредитите в чуждестранна валута и съотношението кредит/БВП в избрани държави-членки

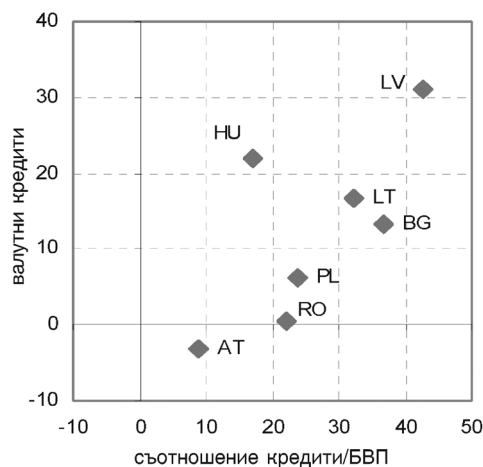

Източник: Национални централни банки и национални статистически служби

Забележка: Секторът на контрагентите по кредити в чуждестранна валута и кредити е местният непарично-финансов сектор, с изключение на сектор Държавно управление. Данните се отнасят за март 2011 г.

Графика 11

Различия в дела на кредитите в чуждестранна валута и в съотношението кредити/БВП в избрани държави-членки (процентни пунктове)

Източник: Статистика на балансовите показатели на ЕЦБ и собствени изчисления.

Забележка: Секторът на контрагентите по кредити в чуждестранна валута е местният непарично-финансов сектор, с изключение на сектор Държавно управление. Разликите в дяловете се отнасят за периода декември 2004 г. / март 2011 г.

⁽¹⁵⁾ България, Чешката република, Естония, Кипър, Латвия, Литва, Унгария, Малта, Полша, Румъния, Словения и Словакия.

⁽¹⁶⁾ Rosenberg, C. and Tirpak, M. *Determinants of foreign currency borrowing in the new Member States of the EU*, IMF Working Paper № 8/173, юли 2008 г.

Възможно е ролята на фактор, който допринася за разрастване на кредитирането в чуждестранна валута, да е изиграл и фактът, че преди кризата цената на трансферите в рамките на една финансова група (т.е. между институция майка и дъщерна институция или клон) не е отразявала адекватно рисковете, присъщи на кредитирането в чуждестранна валута, а именно валутния риск, премията за суверенен риск и риска, свързан с финансирането. Фактът, че е трудно да се направи точна оценка на някои от тези рискове, затруднява правилното определяне на цената на кредитите в чуждестранна валута. Всъщност е възможно наблюдаваните равнища на кредитирането в чуждестранна валута да са признак на повишено поемане на риск.

Като цяло неправилното определяне на цената на рисковите премии от страна на предлагането също е обща характеристика на периодите на кредитен бум. Един спад в рисковите премии в резултат на прекалено голямо доверие в перспективите за растеж и по отношение на суверенния риск може да доведе до намаляване на номиналните лихвени проценти по кредитите в чуждестранна валута. По-ниските лихвени проценти и по-либералните условия за кредитиране оказват силно влияние върху цените на активите, най-вече върху тези на жилищата. В резултат на това възниква опасност от изкривяване в разпределението на ресурсите и от поява на ценови балон при активите. Нарастващите цени на недвижимите имоти, съчетани с либерализирани условия за кредитиране и стимули за спекулативно поведение и дългово финансиране водят до сериозно поскъпване на жилищата в редица държави.

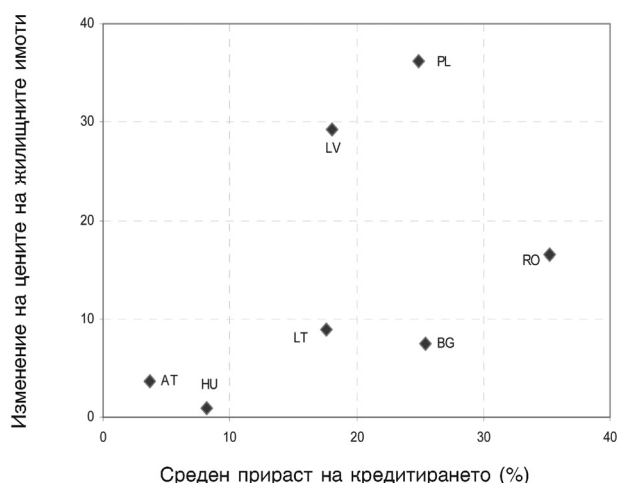
Тъй като вземането на кредит в чуждестранна валута обикновено е свързано с по-нисък лихвен процент, отколкото ако кредитът е в националната валута, това влияе върху реалния лихвен процент така, както го усещат кредитополучателите. При вземането на кредит в чуждестранна валута очакванията за вътрешна инфлация на потребителските цени или за нарастването на възнагражденията в страната често се използват като дефлатор на номиналния валутен лихвен процент, особено ако валутният риск се смята за незначителен. Фиксираният или строго управляваният обменен курс и случаите на устойчиво значително поскъпване на местната валута може да засилят валутния риск, свързан с подценяването на деноминиранияте в чуждестранна валута кредити.

Това може да доведе до изключително ниски, в много случаи изразено негативни реални лихвени проценти, които силно стимулират общото търсене на кредити и потенциално подхранват ценови бум при активите.

Съчетанието от всички тези фактори преди кризата доведе до приток на капитали в много държави от Централна и Източна Европа, които се свързва със силно нарастване на кредитите, предимно на деноминиранияте в чуждестранна валута. Средствата бяха насочени основно към недвижимите имоти и строителството, като засилиха потреблението и подхраниха ценови балон при активите. Освен това в тези държави беше отбелязано съществено нарастване в броя на новите домакинства и повишение на цялостния жизнен стандарт. Тази динамика силно стимулира цялостното търсене на кредити и допринася за бум в цените на активите. В резултат на това цените на недвижимите имоти се покачват рязко (вж. **Графика 12**).

Графика 12

Цени на жилищните имоти и прираст на кредитите в избрани държави-членки (%)

Източник: Евростат, ЕЦБ и собствени изчисления.

Забележка: Среден годишен прираст на кредитите и среден годишен прираст на цените на жилищните имоти за периода 2006 г. / 2010 г. Поради причини, свързани с наличието на данни, за Полша и Румъния са използвани данни за 2009 г.

Следва да се изтъкне, че големият дял на кредити в чуждестранна валута за нехеджирания частен сектор и ценовият балон при активите влошават външната уязвимост.

Тъй като чуждестранното кредитиране допринася за натрупването с времето на по-голям общ обем външен дълг, това може да направи една страна по-уязвима от внезапна загуба на доверие или от разпространение на проблеми и спilloвър ефект при криза в държави, за които се смята, че имат сходни слабости. В този случай съмненията на пазарите за устойчивостта на голяма съвкупност чуждестранни пасиви или външен шок, който води до понижаване на обменния курс, може да причинят хаотично коригиране на натрупаните дисбаланси.

Както бе посочено в глава II.1 балансът на нефинансовия частен сектор е изложен на рискове, които може да се материализират при рязък спад на реалния обменен курс. Този ефект може да бъде засилен, ако едновременно с това настъпи значителна корекция в цените на активите. Нещо повече, не е изключено вътрешен шок, който спуква балона при цените на активите, да предизвика загуба на доверие при сериозни проблеми с баланса.

Като че ли няма краткосрочен риск кредитирането в чуждестранна валута да стимулира нова поява на кредитен бум и бум на активите, тъй като в много нови държави-членки още не е приключил процесът на намаляване на дълговото финансиране. В средносрочен план обаче не може да се изключи възможността за силно възобновяване на процеса, след като икономическите условия се нормализират напълно и международните низходящи рискове отслабнат. Макар че към днешна дата кредитирането в чуждестранна валута отбелязва едва слаб растеж, стимулите от страна на предлагането и търсенето, както и пазарните структури почти не са се променили. Всъщност опитът от глобалната финансова криза като че ли не е довел до основна преоценка на рисковете, свързани с вземането на кредити в чуждестранна валута от потребителите. Дори в някои случаи стимулите за вземане на кредит в чужда валута, свързани с лихвените диференциали, дори са се засилили предвид на необичайно ниските лихвени проценти в еврозоната и Швейцария. И накрая, процесите на финансово задълбочаване в новите държави-членки едва ли са завършили, макар че непосредствено преди финансовата криза съотношението на кредитите към БВП се беше увеличило значително. Освен това, макар че банките вече са положили усилия да подобрят базата си от местни депозити, финансирането в местна валута остава ограничено от липсата на достатъчно дълбоки и ликвидни местни пазари.

В този контекст трябва да се спомене също, че рамката Базел III предлага още едно средство за националните власти, което би могло да спомогне за смекчаването на нов кредитен бум. Макар че основното предназначение на антицикличния капиталов буфер⁽¹⁷⁾ е да принуди банковата система да изгради достатъчно буфери в благоприятните периоди, за да се справи по-добре със загубите след кредитен бум, възможно е забавянето на кредитния растеж заради по-високите капиталови изисквания да е благоприятен страничен ефект. Все пак оценката на прекомерния кредитен растеж, на която се основава изчисляването на цикличния буфер, не винаги е безпроблемна в новите държави-членки поради краткия период, за който са налице данни, и поради процеса на конвергенция⁽¹⁸⁾.

II.4. Концентрация и спilloвър ефект между държавите по произход и приемащите държави като рискове за финансовата стабилност в Съюза

Движението на обменните курсове влияе едновременно върху кредитоспособността на цяла група нехеджирани получатели на кредити в чуждестранна валута. Такъв тип риск, свързан с концентрация, може да възникне както в отделна държава или институция, така и във всички държави-членки. Явлението се влошава от характеристиките на събитие с много малка статистическа вероятност (т.е. значително по-голямо става въздействието на големи движения на чуждестранна валута). Във кредитирането в чуждестранна валута може да присъстват други форми на свързан с концентрация риск, по-специално при финансирането и при обезпеченията. Концентрацията на източниците на финансиране прави този тип бизнес много чувствителен на шокове върху дружествата майка и/или върху пазарите на валутни суапове. И накрая, като се има предвид, че повечето от тези кредити са ипотечни, налице е и концентрация при обезпеченията, тъй като става дума най-вече за жилищни и търговски недвижими имоти, чиято стойност ще намалее при отрицателно движение на обменния курс и това ще повлияе върху съотношението стойност на заема/стойност на обезпечението и върху степента на изплащане.

Високите равнища на кредитиране в чуждестранна валута може да подсилват каналите за разпространение на проблеми.

На първо място, има тясна връзка между дъщерните институции, които отпускат кредита, и дружествата майки. От една страна, когато дъщерните институции бъдат засегнати от негативен шок, нуждите от капитал и/или ликвидност вероятно ще се движат в тандем в няколко държави заради сходната им уязвимост, а това от своя страна може да подложи на напрежение ресурсите на групата майка. Следователно вътрешногруповата експозиция обвързва тясно банката майка с дъщерната и вероятността банката майка да предостави подкрепа в условия на стрес нараства с размера на експозицията. Макар че вероятността за подкрепа от банката майка може да се разглежда като положителна за приемащата страна, тя същевременно илюстрира риска за разпространение между финансовите системи на приемащата държава и държавата по произход и факта, че свързаният с кредитирането в чуждестранна валута кредитен риск може да има ефект върху държавата по произход (вж. Каре 2 за опита на Швеция).

⁽¹⁷⁾ Базелски комитет за банков надзор, *Guidance for national authorities operating the countercyclical buffer*, декември 2010 г. Анализ на антицикличния буфер в контекста на прекомерен растеж на кредитирането и балоните на активите в Скандинавските страни вж. Financial Stability Report № 1/2011, Sveriges Riksbank, 2011 г., стр. 52.

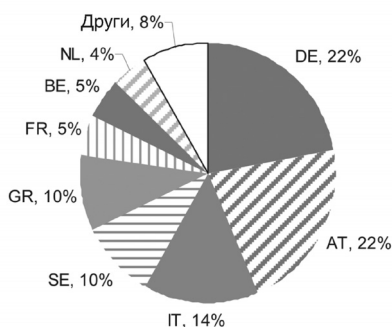
⁽¹⁸⁾ Анализ на проблемите, свързани с оценката на прекомерния кредитен растеж в държавите от Централна и Източна Европа, за която се използва филтърът на Хопрк-Прескът, както и преглед на алтернативни методи, в Geršl, A. и Seidler, J., *Excessive credit growth as an indicator of financial (in)stability and its use in macroprudential policy*, Financial Stability Report 2010/2011 г., Česká národní banka, стр. 112

В някои типични случаи банките майки само действат като посредници при финансирането между външни инвеститори и дъщерните институции. Като емитират на международните капиталови пазари дълг с по-кратък матуритет от кредитния портфейл на дъщерните институции и незабавно го прехвърлят към тях, банките майки поемат спрямо тези дъщерни институции не само риск свързан с контрагентите, но и риск, свързан с рефинансирането. Рискът, който произтича от подобна стратегия на финансиране, може да принуди централните банки в държавите по произход да държат повече резерви, отколкото иначе би се налагало от тяхната гледна точка на кредитор от последна инстанция и може в крайна сметка да доведе догам данькоплатците в държавата по произход да поемат бремето на кредитирането в чуждестранна валута, извършвано от дъщерните банки.

Данните на Банката за международни разплащания относно международните междубанкови вземания могат да се използват като ориентир за експозициите на банките на държавите по произход към техните дъщерни институции в чужбина⁽¹⁹⁾. Според данните на база непосредствен кредитополучател⁽²⁰⁾ в края на 2010 г. тези вземания възлизат на близо 339 млрд. щатски долара и делът им е около 0,7 % от банковите активи в държавите по произход. Както обаче показва **Графика 13**, над 75 % от вземанията са съсредоточени в пет държави: Германия, Гърция, Италия, Австрия и Швеция. Вследствие на това в някои случаи отделните експозиции към банковите системи в приемащите държави могат да се смятат за съществени (например около 6 % от активите на банковия сектор в Австрия).

Графика 13

Дял на вземанията на държави по произход от банковите системи на приемащите държави (към края на 2010 г.)

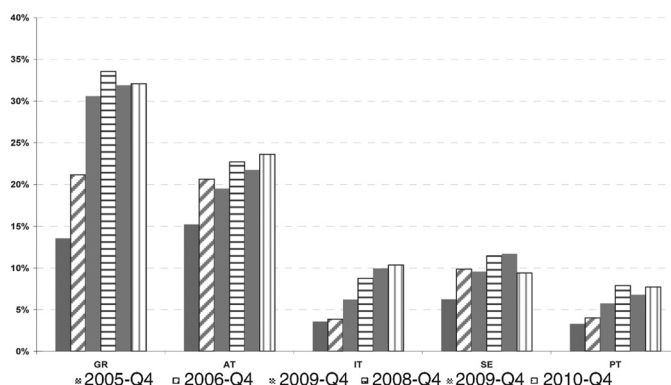

Източник: Банка за международни разплащания, собствени изчисления.

Тази висока концентрация се вижда и на **Графика 14**, която показва структурата на международните банкови вземания на избрани държави по произход. Първо, забелязва се, че финансирането, осигурено на банковите системи на приемащите държави, представлява значителен дял от международните банкови вземания в представените държави по произход.

Графика 14

Дял на банковите вземания от приемащите държави в общите международни банкови вземания

Източник: Банка за международни разплащания, собствени изчисления.

Забележка: Графиката показва дела на банковите вземания на държавите по произход с най-голям дял на банкови вземания от приемащи държави в общите им международни банкови вземания.

⁽¹⁹⁾ Държави по произход: Австрия, Белгия, Дания, Франция, Германия, Гърция, Италия, Нидерландия, Португалия, Испания, Швеция, Швейцария и Обединеното кралство. Приемачи държави: България, Чешка република, Латвия, Литва, Унгария, Полша и Румъния.

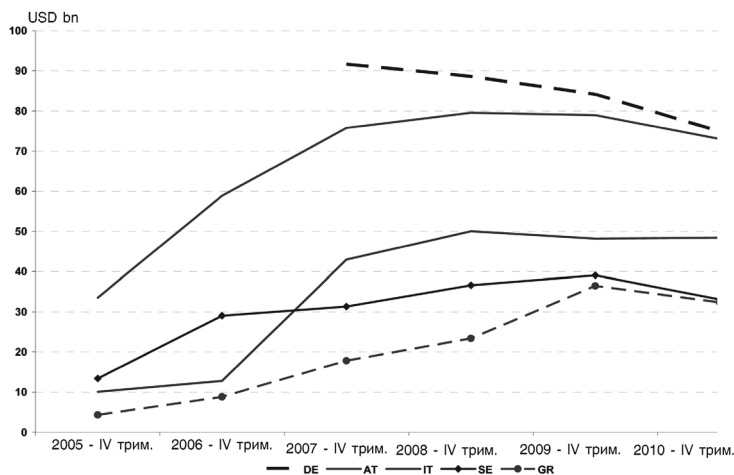
⁽²⁰⁾ Международни банкови вземания, консолидирани, на база непосредствен кредитополучател. Международните вземания на банки от държава А от банки от държава Б включват трансграничните банкови вземания, които дължат банките от държавата Б във всички валути, отчетени от всички офиси на банките от държавата А в целия свят, плюс вземанията във валута, различна от националната, от несвързани банки в държавата Б, отчетени от чуждестранни филиали на банките от държавата А, които се намират в държавата Б.

Второ, относителната експозиция към държави от Централна и Източна Европа е нараснала съществено в периода 2005–2010 г., което е направило банковите системи в държавите по произход по-уязвими за шокове, засягащи чуждестранните им дъщерни институции.

Нарастващите експозиции се потвърждават и от данни за международните банков вземания към групата на приемащите държави, представени на **Графика 15**.

Графика 15

Банкови вземания към приемащи държави в групата на държавите по произход с най-големи експозиции към края на 2010 г. (млрд. щатски долара)

Източник: Банка за международни разплащания.

Прехвърлянето на риск между банковите системи на държавите по произход и приемащите държави не е еднопосочно явление. Рискове могат да се прехвърлят и от държави по произход към приемащи държави. Капиталови или ликвидни проблеми на равнището на институцията майка може да окаже въздействие върху приемащи държави, където има дъщерни институции или клонове на същата група.

Освен това промени в стратегията на групата майка може да окаже макроикономическо влияние например чрез намаляване на дълговото финансиране, затапяне на условията за отпускане на кредити или панически продажби.

Има сериозна опасност от спиловър ефект към други държави-членки, ако кредитният риск и рискът, свързан с финансирането, се материализират в държавите с високи равнища на кредитиране в чуждестранна валута. Макар че кредитирането в чуждестранна валута е най-силно изразено в държавите от Централна и Източна Европа, рискът от разпространение на проблеми посредством така наречения канал на общия заемодател⁽²¹⁾ може да упражни известен натиск върху финансовата стабилност на целия ЕС.

Когато анализираме рисковете от спиловър ефект, които произтичат от канала на общия заемодател, се вижда, от една страна, че степента на уязвимост на всяка от държавите от регионални шокове е в общи линии еднородна. Това отразява факта, че банковите сектори в региона на Централна и Източна Европа са доминирани от чуждестранни банкови групи от малък брой държави от Съюза. От друга страна, има държави като например Чешката република и Полша, които могат да окажат най-силно въздействие върху Централна и Източна Европа, ако в тях се материализират рисковете в банковия сектор. И накрая, както чувствителността на отделните държави на регионални шокове, така и регионалната значимост на всяка отделна държава за цялата зона са отбелязали леко намаление през четвъртото тримесечие на 2010 г. в сравнение с четвъртото тримесечие на 2009 г.

Допълнителен канал за разпространение може да се получи чрез пазарите, по-специално защото стадното поведение на инвеститорите може да предизвика такова явление. То може да бъде продиктувано или засилено от сходства в уязвимостта на държавите в резултат от предоставянето на кредити в чуждестранна валута, дори когато между държавите има разлики във възможностите на кредитополучателите и финансовите институции. Конкретизирането на рисковете, свързани с кредитирането в чуждестранна валута, в една държава може да окаже влияние върху други държави, където валутното кредитиране е силно изразено, като нагласите на инвеститорите като канал за разпространение могат да доведат до прехвърляне на колебанията на обменния курс и на недостига на ликвидност на местните пазари.

⁽²¹⁾ Вж. Fratzscher, M., *On currency crises and contagion*, Работни материали на ЕЦБ № 139, април 2002 г. Този доклад предлага методика за оценка на важността на канала на прехвърляне между две държави въз основа на експозицията към общ заемодател, като се взема предвид само банковият канал за кредитиране и се изхожда от допускането за равностойно прехвърляне на шока между двете държави.

II.4.1. Случаи на трансграничен спилувър – Австрия и Швеция

КАРЕ 1: Австрийският опит от кредитиране в чуждестранна валута от страна на австрийски банки в държави от Централна и Източна Европа и Общността на независимите държави

Макар че експозицията на австрийски банки към държави в Централна и Източна Европа и Общността на независимите държави се оказа като цяло устойчива през неотдавнашната криза и макар че оказа подкрепа на съответните икономики в процеса на догонване, тя е свързана с риск от спилувър ефект, който засяга австрийския финансов сектор и австрийската държава. В този смисъл кредитирането в чуждестранна валута е един от източниците на евентуален риск от спилувър. От средата на 2010 г. деноминирани в чуждестранна валута кредити (коригирани спрямо една валута) на клоновете на шестте водещи австрийски банки⁽²²⁾ в Централна и Източна Европа и Общността на независимите държави са намалели незначително и в края на 2010 г. се задържат на равнище около 80 млрд. евро. Това съответства средно на дял на кредитите в чуждестранна валута в размер на 47,5 % от всички кредити, отпуснати от дъщерните институции в Централна и Източна Европа и Общността на независимите държави. Както и в предишния отчетен период, кредитите в чуждестранна валута се характеризират със средно по-ниско кредитно качество от кредитите в местната валута. Средният дял на необслужваните кредити при кредитите в чуждестранна валута – 15,9 % в държавите от Централна и Източна Европа и Общността на независимите държави – е с 2,5 процентни пункта по-висок от дела им във всички кредити. Въпреки наличността на значително количество обезпечения, те са обхванати в по-малка степен от провизии за риск.

Друга релевантна за риска особеност на деноминирани в чуждестранна валута кредити е фактът, че те изискват финансиране в чуждестранна валута. Докато финансирането на деноминирани в евро кредити е сравнително стабилно, тъй като те се финансират или от деноминирани в евро депозити в съответния банков сектор, или чрез вътрешногрупови прехвърляния на ликвидност, финансирането на кредити, деноминирани в различна от еврото валута (най-вече кредитите в швейцарски франкове) идва от не толкова стабилни източници, каквито са паричните пазари и валутните суапове. Ето защо в разгара на кризата австрийските банкови групи трябваше да прибегнат до суапа евро/швейцарски франкове, осигурен от Швейцарската национална банка. Важни са и вътрешногруповите прехвърляния на ликвидност към дъщерните институции на австрийски банки в Централна и Източна Европа и Общността на независимите държави (44 млрд. евро в края на 2010 г.), което намира отражение и в съотношението кредити/депозити от средно 108,1 % в държавите от Централна и Източна Европа и Общността на независимите държави, макар и със значителни регионални различия. Следователно вътрешногруповото финансиране също може да представлява канал за разпространение на проблеми по време на криза, ако централните банки не бъдат в състояние да осигурят допълнителна ликвидна подкрепа, както направиха през последната криза.

Това означава, че деноминирани в чуждестранна валута кредити в държавите от Централна и Източна Европа и Общността на независимите държави поражда канали за спилувър, от една страна поради повишения кредитен риск, а от друга – поради необходимостта от достатъчно финансиране в чуждестранна валута. Рискът от разпространение на проблеми обаче минава не само по преки канали, а и през „информационни“. През първата половина на 2009 г. например несигурността около рисковия характер на експозициите на австрийски банки към Централна и Източна Европа и Общността на независимите държави довежда до това, че и спредовете по петгодишните суапове за кредитно изпълнение на австрийските банки, и суаповете за кредитно изпълнение по петгодишните австрийски държавни облигации се увеличават чувствително спрямо германските държавни облигации – съответно с над 450 базисни пункта и над 250 базисни пункта. След като картината пред инвеститорите се изяснява, а Виенската инициатива успешно предотвратява неkoordinирано изтегляне на банки от ЕС от експозиции в от Централна и Източна Европа и Общността на независимите държави, спредовете по австрийските суапове за кредитно изпълнение бързо намаляват обратно.

За да ограничат рисковете от спилувър ефект, през пролетта на 2010 г. австрийските власти издават насоки за кредитиране в чуждестранна валута, приложими към дъщерните институции на австрийските банки в държавите от Централна и Източна Европа и Общността на независимите държави. На първо място, банките се призовават да прекратят предоставянето на особено рискови кредити в чуждестранна валута. Въведени са и инициативи на международно равнище с оглед на укрепването на местните валутни пазари и на избягването на нов подем във кредитирането кредитите в чуждестранна валута в държавите от Централна и Източна Европа.

Друг смекчаващ рисков фактор произтича от това, че капиталовото състояние на дъщерните институции непрекъснато се подобрява с времето и надхвърля – в някои случаи значително – нормативно установените минимални изисквания във всички държави и региони.

КАРЕ 2: Шведският опит при кредитиране в чуждестранна валута от страна на шведски банки в балтийските държави

Когато през 2008 г. финансовата криза се стоварва върху балтийските държави, двете шведски банки с най-големи експозиции към балтийски държави – SEB и Swedbank – бързо се превръщат в проблем за системната стабилност в Швеция. Главната причина е, че основната част на кредитирането в тези държави е деноминирано в евро и много от участниците на пазара смятат, че балтийските държави ще бъдат принудени да девалвират националните си валути. По това време една девалвация, особено неконтролирана, би имала унищожителен ефект върху шведските банки с дейност в балтийските държави. В тази ситуация оценката на шведската централна банка е, че загубите на банките по кредити биха били огромни, но все пак контролируеми, обаче би могъл да бъде засегнат достъпът им до пазарно финансиране.

(22) „Шестте водещи банки“ са шестте австрийски банкови групи с най-голяма експозиция (във външни активи) към държавите от Централна и Източна Европа и Общността на независимите държави.

Когато през декември 2008 г. кризата навлиза в тежка фаза в Латвия и големи количества капитал напускат страната, спешно е сключено суап споразумение между шведската централна банка и датската централна банка от една страна и латвийската централна банка от друга страна. Споразумението възлиза на 500 млн. евро, но от тях реално е изтеглена само една част. Главната цел на споразумението е да подпомогне валутните резерви на Латвия до получаването на първите траншовете от МВФ и ЕС.

Шведската централна банка оказва помощ и на Естония. През февруари 2009 г. тя сключва предпазно споразумение с централната банка на Естония за краткосрочна валутна подкрепа. Това споразумение обаче така и не е използвано. Целта му е да даде на естонската централна банка възможност да осигурява ликвидност в режим на паричен съвет.

Участниците във кредитирането в чуждестранна валута в балтийските държави несъмнено са подценили валутния риск. По времето на кризата и трите балтийски държави участват във Валутен механизъм II, очаквайки въвеждането на еврото; и трите държави едностранно са обвързали националните си парични единици с еврото или чрез фиксиран курс (Латвия), или чрез пълноправен режим на паричен съвет (Естония и Литва). В допълнение към това обявените от властите в тези страни планове за приемане на еврото и силният ангажимент за запазване на централния паритет създават усещането, че подобни кредити не включват валутни рискове.

Макар че фиксираният курс и режимите на паричен съвет в крайна сметка устояват, рискът от девалвация в балтийските държави оказва съществено влияние върху Швеция в качеството ѝ на държава по произход. Кредитирането в чуждестранна валута от шведски банки в балтийските държави е силно подкрепено от финансиране от банките майки. Като емитират на международните капиталови пазари дълг с по-кратък матуритет от кредитния портфейл на дъщерните институции и го прехвърлят към тях, банките майки поемат спрямо балтийските си дъщерни институции не само риск от страна на контрагента, но и риск, свързан с рефинансирането и финансирането.

Страхът на частните инвеститори от мащаба на потенциалните загуби по кредити в резултат от балтийските операции на шведските банки и въздействието върху шведската банкова система са главната причина не само финансирането, свързано с балтийските държави, но и финансирането на едро на шведските банкови групи да се озове под тежък натиск по време на кризата. Това важи с особена сила за финансирането на едро, деноминирано в чуждестранна валута. Проблемите с финансирането на банките от своя страна допринасят за повишаване на условните пасиви на шведския публичен сектор. Макар че се налага банките да плащат такса, за да емитират дълг под държавна гаранция, осигурена от националната агенция по дълга, шведското правителство в крайна сметка гарантира голяма част от дълговете на Swedbank – банката с най-големи експозиции към балтийските държави. В допълнение към това кредити в щатски долари от шведската централна банка и други централни банки също заместват част от нормалното финансиране на едро в чуждестранна валута на шведските банкови групи. Целта на тези извънредни кредити, предоставени от шведската централна банка, е да подпомогнат кредитната дейност на банките във валута, различна от шведската крона. Когато стойността им е най-висока в началото на 2009 г., непогасеният дълг в чуждестранна валута по програмата за държавна гаранция и кредитите в щатски долари, предоставени от централната банка на Швеция на нейните контрагенти (т.е. повечето банки, които оперират в Швеция), възлизат на 430 млрд. шведски крони, което се равнява приблизително на 15 % от БВП на Швеция. По този начин кредитният риск, произтичащ от кредитирането в чуждестранна валута в балтийските държави, е преобразуван в риск, свързан с финансирането и, в крайна сметка, в риск за шведските данъкоплатци.

II.5. По-голяма колебливост на коефициентите на капиталова адекватност поради промени в обменния курс

Движението на обменния курс причинява колебания в стойността на валутните активи и съответно в стойността на рисковопреглетените активи, които се използват за определяне на капиталовите изисквания. Капиталът на банките се поддържа в местната валута, дори ако е бил осигурен от институция майка в чуждестранна валута. Ето защо крайните колебания на обменния курс променят нуждите на банките от капитал, без да засягат количеството му, като при обезценяване на местната валута намалява коефициентът на капиталова адекватност и обратното.

Този риск не се отнася за държавите, където обменният курс е фиксиран (стига той да е устойчив). При държавите с плаващ обменен курс банките успешно управляват този вид риск. Тази възможност се дължи както на високите капиталови буфери, така и на факта, че е настъпило значително обезценяване по-скоро в двойките валути, в които участва швейцарският франк, който е водещ при кредитирането на дребно (ипотечното кредитиране). Тъй като това представлява само малка част от капиталовите изисквания поради ниското рисково тегло на тези кредити, банките успяват да покрият допълнителните си нужди от капитал с помощта на съществуващите си капиталови буфери.

II.6. Възпрепятстване на трансмисионните канали на паричната политика

Негативното въздействие на кредитирането в чуждестранна валута върху трансмисионния механизъм на паричната политика приема поне четири форми, описани по-долу: влияние на потоците на кредитиране в чуждестранна валута и на натрупаното количество кредити в чуждестранна валута върху канала на лихвените проценти и върху канала на обменния курс.

Що се отнася до канала на лихвените проценти, проучванията показват, че заменяемостта между кредити в националната и в чуждестранна валута смущава трансмисионния механизъм на паричната политика⁽²³⁾. Затягането на паричната политика посредством повишаване на вътрешните лихвени проценти оскъпява получаването на кредити в националната валута. При

⁽²³⁾ Вж. Brzoza-Brzezina, M., Chmielewski, T. and Niedźwiedzińska, J., *Substitution between domestic and foreign currency loans in central Europe. Do central banks matter?*, Работни материали на ЕЦБ № 1187, април 2010 г.

наличност на кредити в чуждестранна валута с ниски лихвени проценти обаче спадът в прираста на кредитирането в националната валута може да се компенсира с нарастване на кредитите в чуждестранна валута, които стават относително по-привлекателни за кредитополучателите в държавата. В резултат на това се нарушава каналът на лихвените проценти в трансмисионния механизъм на паричната политика.

Съвкупното количество отпуснати кредити в чуждестранна валута може също да повлияе канала на лихвените проценти. Ако кредитите в икономиката са в националната валута и са с плаващи лихвени проценти, едно затягане на паричната политика би намалило разполагаемия доход на кредитополучателите и вътрешното търсене. Ако значителна част от кредитите са в чуждестранна валута, този ефект съответно ще бъде отслабен.

Потоците на кредитите в чуждестранна валута влияят и върху канала на обменния курс в трансмисионния механизъм на паричната политика. Този трансмисионен канал обаче може да загуби от ефективността си, когато промените в обменния курс са повлияни силно от нагласите на световния финансов пазар. Банките преобразуват финансирането в чуждестранна валута в деноминирани в чуждестранна валута кредити, които често се изплащат в националната валута⁽²⁴⁾. Вследствие на това бързият растеж на кредитирането в чуждестранна валута упражнява натиск върху обменния курс на националната валута, а това може да доведе до поскъпването ѝ. Ето защо растежът на кредитирането в чуждестранна валута подпомага канала на обменния курс в трансмисионния механизъм на паричната политика при цикъл на затягане, като засилва поскъпването на националната валута, предизвикано от реакцията на капиталовите потоци на повишението на лихвените проценти. В допълнение към това тенденцията към поскъпване може да създаде самоподхранваща се спирала на взаимно влияние, тъй като потенциалните кредитополучатели биха очаквали тази тенденция да продължи. Това може да се окаже допълнителен стимул за вземането на кредити в чуждестранна валута.

Обратното, в период на по-нерестриктивна вътрешна парична политика новите кредитополучатели по-скоро биха избирали кредити в националната валута. Натискът за поскъпване на националната валута би отслабнал, но не би следвало да се появи натиск за поевтиняване, тъй като кредитните потоци в местната валута са неутрални спрямо валутния пазар. По този начин потоците на кредитирането в чуждестранна валута пораждат смущения (които може би са асиметрични) в трансмисионния механизъм на паричната политика и го усложняват.

Голямото количество отпуснати кредити в чуждестранна валута влошава трансмисионния механизъм на паричната политика и посредством така наречените „ограничения на обменния курс“, които се изразяват във факта, че ползата от поевтиняването на паричната единица посредством повишаване на конкурентоспособността до някаква степен се уравновесява от негативните ефекти върху баланса. В екстремния случай обезценяването – по-специално в бързо развиващите се икономики – може да подейства рестриктивно заради високата степен на кредитиране в чуждестранна валута⁽²⁵⁾. Ето защо в много от страните с висок дял на кредитите в чуждестранна валута по време на криза властите провеждат рестриктивна политика, за да стабилизират обменния курс и да избегнат негативни последици за финансовата стабилност, които биха произтекли от ефекта върху баланса. В академичната литература често наричат тази реакция на натиска за обезценка „страх от плаващ курс“⁽²⁶⁾. Следва да се отбележи, че подобни политики могат дори да бъдат оптимални *ex post*, тъй като неосъществено заради затягането на паричната политика производство може да се компенсира предостатъчно с това, че се избягва неблагоприятният ефект върху баланса. *Ex ante* обаче натрупването на валутни несъответствия се стимулира, ако стопанските субекти предвидят подобна мярка⁽²⁷⁾.

В извадка от 22 държави-членки на ЕС и бързо развиващи се икономики⁽²⁸⁾, за които са налице данни за кредитирането в чуждестранна валута, данните потвърждават горезисожените съображения в период на криза. Изглежда, че като цяло държавите с висока степен на кредитирането в чуждестранна валута са изпитали известни ограничения в прилагането на парични и валутно-курсви мерки в отговор на кризата. На първо място държавите с висока степен на кредитирането в чуждестранна валута отбелязват по-скоро слабо номинално понижение на обменния курс на националната валута, включително в отражение на наличието на режими на обменния курс (вж. **Графика 16**). Тъй като обменните курсове в повечето държави са под натиск за понижаване през този период, централните банки губят резерви, за да защитят националните си валути. Като цяло държавите с висока степен на кредитиране в чуждестранна валута губят повече резерви от държавите, където не се наблюдават такива валутни несъответствия (вж. **Графика 17**). Струва си да се спомене обаче, че държавите с режим на паричен съвет не провеждат собствена парична политика (т.е. лихвените проценти, резервите и паричната маса не са променливи, с които паричната политика може да борава). Следва все пак да се отбележи, че връзката между поевтиняването на националната валута, загубата на резерви и балансните несъответствия може да бъде още по-силно изразена, ако в анализа бъдат включени трансграничните експозиции⁽²⁹⁾.

(24) Дори ако кредитите се изплащат в чуждестранна валута, те в крайна сметка трябва да бъдат превърнати в националната валута, когато крайният получател (например продавачът на недвижим имот) иска да купи стоки или услуги.

(25) Вж. Galindo, A., Panizza, U., and Schiantarelli, F., *Debt composition and balance sheet effects of currency depreciation: a summary of the micro evidence*, Emerging Markets Review, Volume 4, № 4, 2010 г., стр. 330–339.

(26) Вж. например Hausmann, R., Panizza, U., and Stein, E., *Why do countries float the way they float?*, 387–414.

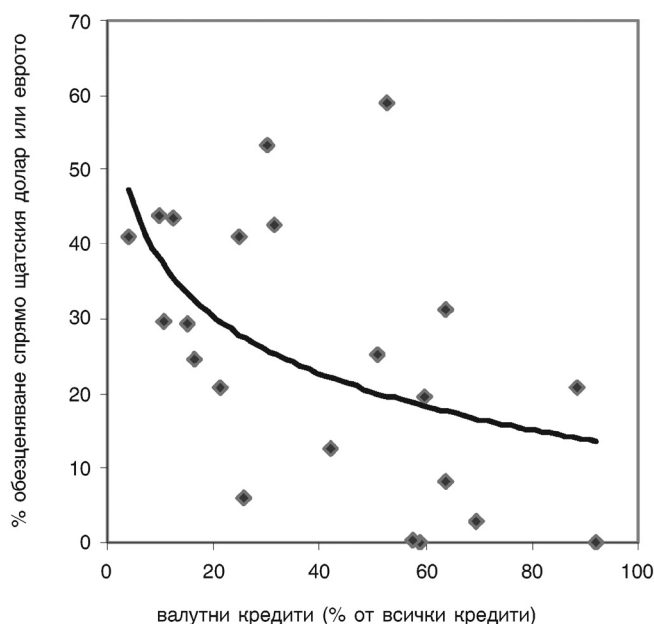
(27) Вж. Caballero, R., and Krishnamurthy, A., *Inflation targeting and sudden stops*, в Bernanke, B., and Woodford, M., (ред.), *The Inflation Targeting Debate*, National Bureau of Economic Research, Chicago, 2005 г.

(28) Включените държави са: Албания, България, Чили, Колумбия, Хърватия, Чешката република, Египет, Унгария, Индонезия, Израел, Казахстан, Латвия, Македония, Мексико, Полша, Румъния, Русия, Сърбия, Сингапур, Южна Корея, Турция и Украйна.

(29) Например в Русия, която губи по време на кризата около 40 % от валутните си резерви, основният проблем е трансграничното вземане на кредити в чуждестранна валута от банките при умерен дял на вътрешното валутно кредитиране.

Графика 16

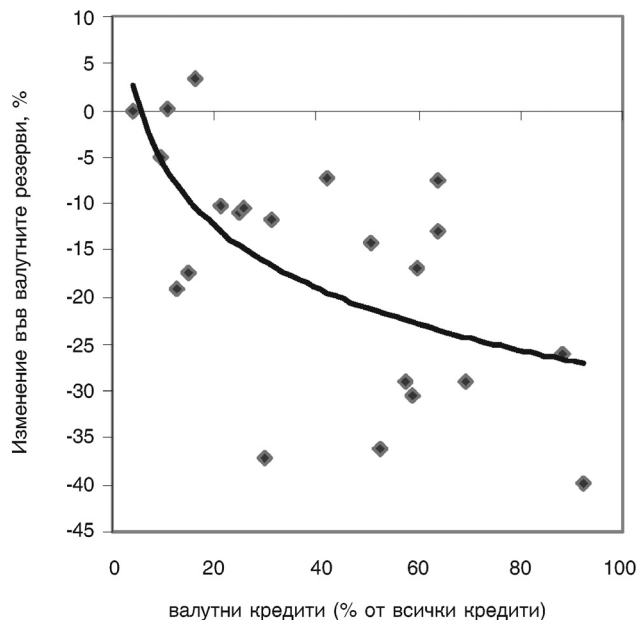
Кредити в чуждестранна валута и корекции в обменния курс (максимално процентно изменение от юли 2008 г. до юни 2009 г.)

Източник: Изчисления на ЕЦБ, Naver Analytics, МВФ и национални източници.

Графика 17

Кредити в чуждестранна валута и загуба на резерви (минимално процентно изменение от юли 2008 г. до юни 2009 г.)

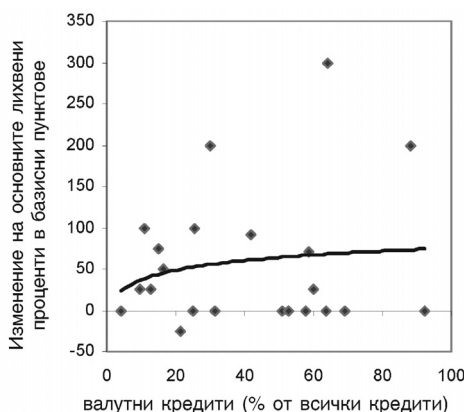

Източник: Изчисления на ЕЦБ, Naver Analytics, МВФ и национални източници.

В допълнение към интервенциите на валутните пазари някои държави – особено такива с висок дял на кредитиране в чуждестранна валута – са принудени да повишат лихвените проценти по време на кризата, за да защитят своя обменен курс (вж. **Графика 18**). Както повишаването на лихвения процент, така и продажбата на валутни резерви оказват рестриктивно въздействие върху нарастването на паричната маса, което се забавя и дори навлиза в отрицателни стойности в държавите с висока степен на кредитиране в чуждестранна валута (вж. **Графика 19**).

Графика 18

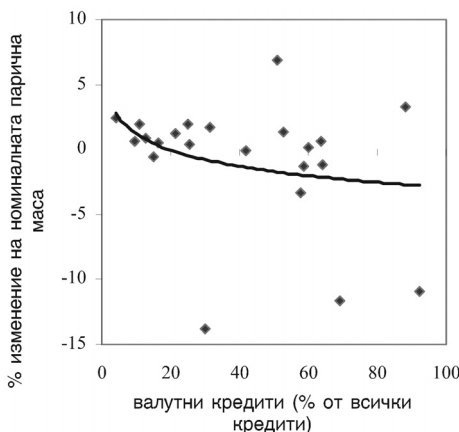
Кредити в чуждестранна валута и лихвени проценти (максимално изменение в базисни пунктове от юли 2008 г. до юни 2009 г.)

Източник: Изчисления на ЕЦБ, Naver Analytics, МВФ и национални източници.

Графика 19

Кредити в чуждестранна валута и парична маса (минимално процентно изменение от юли 2008 г. до юни 2009 г.)

Източник: Изчисления на ЕЦБ, Naver Analytics, МВФ и национални източници.

II.7. Вероятност рисковете да се материализират и условия, при които това може да се случи

Рисковете, които произтичат от кредитирането в чуждестранна валута, може да се реализират например при сценария на внезапно прекъсване на входящите капиталови потоци, включващ изтичане на капитал и обезценяване на националните парични единици в страните с бързо развиващи се икономики, както и в някои държави-членки, където кредитирането в чуждестранна валута играе важна роля. Това би довело до материализиране на кредитните рискове, свързани с кредитирането в чуждестранна валута, а може би и на рисковете, свързани с банковото финансиране. Механизмите, които могат да предизвикат този сценарий, включват внезапен срив в цените на активите или системна банкова криза в ключова бързо развиваща се икономика, промяна в перспективите за растеж, неочаквано повишение на основните лихвени проценти в ключова развита икономика и засилване на неохотата на инвеститорите за поемане на риск.

Що се отнася до възможното разполагане във времето на конкретизирането на рискове, произтичащите от кредитирането в чуждестранна валута рискове са по-осезаеми в **средносрочен хоризонт**, макар че неотдавнашното допълнително поскъпване на някои валути, по-специално на швейцарския франк, влоши равнището на рисковете в някои държави, където преобладава кредитирането в швейцарски франкове.

В перспектива рисковете, свързани с кредитирането в чуждестранна валута, може да бъдат засилени при нов растеж на кредитите в държавите от Централна и Източна Европа с напредването на икономическото възстановяване и на положителните очаквания за бъдещите тенденции в икономиката. Проучване на Bijsterbosch и Dahlhaus⁽³⁰⁾ идентифицира факторите, които допринасят за така нареченото безкредитно възстановяване, т.е. за икономически подем, който не е придружен от нарастване на кредитирането по причини, свързани с търсенето или предлагането. Оценките на вероятността за безкредитно възстановяване за група държави от Централна и Източна Европа показват подновено нарастване на кредитирането в региона в съответствие с икономическия подем, като само при балтийските държави има вероятност

⁽³⁰⁾ Bijsterbosch, M. and Dahlhaus, T., *Determinants of credit-less recoveries*, Работни материали на ЕЦБ № 1358, юни 2011 г.

икономическото възстановяване да не бъде придружено от кредитен растеж. Ето защо слабото понастоящем нарастване на кредитирането в много държави от Централна и Източна Европа не може да се разглежда като трайно състояние и да се изключи рискът за прекомерно кредитиране в чуждестранна валута в близкото бъдеще.

Трябва да се подчертае, че този списък на механизми, които може да предизвикат материализирането на рисковете, свързани с кредитиране в чуждестранна валута, не бива да се разглежда като изчерпателен, тъй като оценката може да се промени през следващите тримесечия, например поради промени в темпа на възстановяване в глобален план. Макар че при различните държави е различна вероятността да се появят отново рискове, свързани с кредитиране в чуждестранна валута, редица фактори правят възможно материализирането на такива рискове. Въпреки неотдавнашната криза бизнес моделите, които банките прилагат, и основните характеристики на бързо развиващите се икономики остават принципно непроменени и може да допринесат за нарастване на кредитирането в чуждестранна валута в бъдеще.

И накрая, различията в материализирането на рисковете зависят от режима на обменен курс, който държавите прилагат. При режимите на плаващ обменен курс пазарните колебания на курса въздействат непосредствено върху кредитоспособността на кредитополучателите. Докато при режимите на плаващ курс този риск е постоянен, при режимите на паричен съвет или фиксиран валутен курс, когато се взема кредит във валутата, с която е обвързана националната валута, рискът е от еднократно обезценяване, което – ако се осъществи – би имало силен ефект. Поддръжниците на тезата, че са налице рискове и при режимите на фиксиран обменен курс, подчертават, че една благоразумна оценка би следвало да отчете възможността тези режими да рухнат или да настъпи силно обезценяване. Те посочват подобни случаи в миналото, които са имали тежки последици за финансовата стабилност. Все пак вероятността рисковете да се материализират в държавите с режим на фиксиран курс или паричен съвет зависи и от стабилността на избрания обменен курс, последователността на фискалната политика и строгостта на надзорната политика.

III. МЕРКИ НА НАЦИОНАЛНО РАВНИЩЕ

III.1. Мерки, приети от различни държави

От началото на 2000 г. органите на държавите-членки предприеха мерки на политиката, за да се справят с рисковете, произтичащи от прекомерния растеж на кредитирането в чуждестранна валута, въпреки че по-голямата част от действията бяха предприети от 2007–2008 г. насам. От 2010 г. редица държави въведоха повече мерки и/или засилиха строгостта им. Мерките включваха предупреждения, задължителни разпоредби и препоръки, като те са от пруденциално и административно естество или са свързани с паричната политика. Като цяло мерките бяха въведени като пакет, а не поотделно.

При анализа на предприетите мерки се наблюдават няколко закономерности. Първо, държавите с фиксирани режими на обменни курсове са склонни или да не предприемат действия по отношение на равнищата на кредитиране в чуждестранна валута, или по-общо да предприемат действия по отношение на прекомерното кредитиране като цяло. В тези държави кредитирането в чуждестранна валута предимно се е извършвало във валутата с фиксиран обменен курс. Въвеждането на мерки срещу предоставянето на кредити в чуждестранна валута би могло да се възприеме от пазарите като опасение за капацитета да се поддържат обвързаните обменни курсове, което би могло да се превърне в самоизпълняващо се пророчество. Държавите с режими на плаващи обменни курсове са въвели редица мерки, за да се справят с прекомерните нива на кредитиране в чуждестранна валута.

Второ, мерките са насочени както към търсенето, така и към предлагането на кредити в чуждестранна валута. Мерките, свързани с търсенето, се състояха главно от ограничения за съотношенията стойност на заема/стойност на обезпечението или дълг/доход и за критериите за допустимост на кредитополучателите. Тези инструменти имат за цел предимно да гарантират кредитоспособността на кредитополучателите, като в някои случаи са насочени само към тези, които са нехеджирани. Мерките, свързани с предлагането, са съсредоточени основно върху осигуряване на капацитета на кредитната институция да покрива загуби, след като са възникнали, т.е. да поддържа допълнителен капитал за целта. В повечето случаи банките нямаха много големи валутни несъответствия, причинени от кредитирането в чуждестранна валута, тъй като получаваша финансиране също в чуждестранна валута, или хеджираха позициите си със суапове. Въпреки това две държави въведоха ограничения и/или капиталови изисквания за отворените валутни позиции. През 2010 г. Унгария забрани кредитирането в чуждестранна валута ⁽³¹⁾. В **таблица 1** е представен преглед.

Таблица 1

Въведени мерки за ограничаване на прекомерното предоставяне на кредити в чуждестранна валута

Предприети мерки	Държави (година) ⁽¹⁾
Предупреждения за рискове, свързани с кредити в чуждестранна валута	Латвия (2007 г.); Унгария (2004–2008 г.); Австрия (2001 г.)
Изисквания за прозрачност/информация	Латвия (2007 и 2011 г.); Австрия (2006 г.); Полша (2006 г.)
Мерки, свързани с търсенето	
Критерии за допустимост на кредитополучатели: хеджиране или кредитоспособност ⁽²⁾	Австрия (2008 г. и 2010 г.); Полша (2006 г.)
По-строги съотношения стойност на заема/стойност на обезпечението или дълг/доход за кредити в чуждестранна валута (в сравнение с кредити в национална валута) ⁽²⁾	Унгария (2010 г.); Полша (2010 г. и 2012 г.); Румъния (2008 г.)

⁽³¹⁾ На 3 декември 2010 г. комисарят Барние, в отговор на въпрос на Европейския парламент (Е-8389/2010), посочи, че „пълна забрана от закона на предоставянето на кредити в чуждестранни валути не изпълнява критерия за пропорционалност“.

Предприети мерки	Държави (година) ⁽¹⁾
Мерки, свързани с предлагането	
По-високи рискови тегла или капиталови изисквания	Латвия (2009 г.); Унгария (2008 г.) ⁽²⁾ ; Полша (2008 г. & 2012 г.); Румъния (2010 г.) ⁽⁴⁾
Минимални стандарти за кредити в чуждестранна валута и кредити с еднократно погасяване на главницата, свързани с инструменти за гарантиране на погасяването, насочени към банковите системи за управление на риска	Австрия (2003 г.)
По-високи коефициенти за провизии за нехеджирани кредитополучатели	Румъния (2008 г.)
Ограничаване на кредитите в чуждестранна валута за нехеджирани кредитополучатели до 300 % от собствените средства на кредитните институции	Румъния (2005–2007 г.)
Ограничения или капиталови изисквания за откритите валутни позиции	Латвия (1995 г.); Литва (2007 г.); Румъния (2001 г.)
Диференцирани изисквания за минимални резерви	Румъния (2004 г.)
Всички мерки за ограничаване на бързия кредитен растеж, приложени също за небанкови финансови институции	Румъния (2006 г.)
Друго	
Забрана за ипотечни кредити в чуждестранна валута за нехеджирани кредитополучатели ⁽⁵⁾	Унгария (2010 г.)
Принос за предотвратяване на регулаторен арбитраж от надзорниците от държавата по произход	Италия (2007 г. и 2010 г.); Австрия (2010 г.)

Източник: национални централни банки и национални надзорни органи.

⁽¹⁾ Годината се отнася до първия път, когато е въведена мярката. Посочена е повече от една година, ако мярката е засилена.

⁽²⁾ Посочени са мерки, дори когато се отнасят само до препоръки и не до задължителни правни актове.

⁽³⁾ В случая с Унгария тази мярка беше обявена, но никога приложена, и се отнася само до кредити в японски йени.

⁽⁴⁾ В случая с Румъния тези по-високи капиталови изисквания бяха наложени върху кредитни институции с прекалено големи експозиции на кредитиране в чуждестранна валута, сравнено със сектора.

⁽⁵⁾ През юли 2011 г. унгарското правителство премахна закона за забрана на ипотечното кредитиране в чуждестранна валута ⁽⁶⁾, но същевременно прие указ ⁽⁷⁾, който ограничава вземането на ипотечни кредити в чуждестранна валута до кредитополучатели, които могат да докажат месечен доход във валутата на кредита, който надвишава 15 пъти минималната заплата. Въпреки че тези мерки премахнаха пълната забрана за ипотечно кредитиране в чуждестранна валута, критериите са толкова строги, че над 99 % от унгарците няма да са в състояние да вземат такъв кредит.

⁽⁶⁾ Акт ХС от 2010 г. относно създаването и изменението на някои закони по икономически и финансови въпроси.

⁽⁷⁾ Правителствен указ № 110/2011 за изменение на Правителствен указ № 361/2009 относно условията за благоразумно предоставяне на кредити за граждани и проучването на кредитоспособността.

КАРЕ 3: Виенската инициатива и случаи на координация между органите от държавите по произход и органите от приемащите държави

Виенската инициатива за координиране на европейските банки (ЕВСИ) е обществен и частен форум, създаден през януари 2009 г. в отговор на финансовата криза с цел да се подпомогнат развиващите се европейски икономики да устоят на сътресенията. Групата обединява международни финансови институции (МВФ, Европейската банка за възстановяване и развитие, Европейската инвестиционна банка, Световната банка), институции на Съюза (Европейската комисия, ЕЦБ като наблюдател), централни банки и регулаторни органи от държавите по произход и от приемащите държави, както и най-големите западни банкови групи, които имат дейност в развиващите се европейски държави.

Основните постижения на Виенската инициатива за координиране на европейските банки през последните две години съдействат, за да се гарантира, че чуждестранните банки майки остават ангажирани с нуждите от финансиране на източноевропейските си дъщерни дружества и че пакетите на западните правителства за подкрепа достигат до дъщерните дружества в Източна Европа.

Средносрочна цел на Виенската инициатива за координиране на европейските банки е да се справи с въпроса за финансирането в чуждестранна валута в Източна Европа, като се развият спестяванията в национална валута и пазарите. За тази цел през март 2010 г. Виенската инициатива за координиране на европейските банки създаде Работна група от публичния – частния сектор за развитие на националната валута и на капиталовите пазари (Public-Private Sector Working Group on Local Currency and Capital Market Development). Наскоро работната група направи

редица препоръки и стигна до заключението, че всеки подход на политиката следва да взема предвид особеностите на държавата и изисква тясна координация между органите от държавите по произход и от приемащите държави, за да се предотврати регулаторен арбитраж и заобикалянето на мерките чрез трансгранично кредитиране.

Виенската инициатива за координиране на европейските банки вече е доказала, че е подходяща за изпълнение на задачата да осигури готова платформа за такава координация, когато през 2010 г. австрийските органи предприеха две инициативи за ограничаване на кредитите в чуждестранна валута в Австрия, както и в източноевропейските държави и страните от Общността на независимите държави.

Първата инициатива имаше за цел да намали големия дял на кредитите в чуждестранна валута (основно в швейцарски франкове) в Австрия. През март 2010 г. Австрийският орган за финансовите пазари прие минимални стандарти за предоставяне и управление на кредити в чуждестранна валута и кредити с инструменти за гарантиране на погасяването за австрийски нехеджирани частни домакинства (потребители).

Banca d'Italia подкрепи инициативата за ограничаване на кредитирането в чуждестранна валута в Австрия. При одобряването на вътрешния рейтингово базиран модел на италианска банкова група, която има дейност в Австрия (няколко години преди приемането на новите минимални стандарти от Австрийския орган за финансовите пазари), тя изрично поиска посредникът да избягва регулаторен арбитраж чрез разпределяне на балансови експозиции от местния портфейл към дружеството майка или чрез пряко трансгранично кредитиране. Тази разпоредба също така се оказа полезна във връзка с избягването на заобикалянето на новите стандарти на Австрийския орган за финансовите пазари по отношение на кредитирането в чуждестранна валута в Австрия.

Втората инициатива има за цел да намали кредитните експозиции на дъщерните дружества на австрийските банки в държавите от Източна Европа и Общността на независимите държави чрез публикуване на ръководни принципи на Oesterreichische Nationalbank и Австрийският орган за финансовите пазари. За справяне с най-спешните проблеми ръководните принципи изискват австрийските банки, имащи дейност в тези страни, да преустановят предоставянето на нови кредити в различна от евро валута на нехеджирани домакинства и сектора на МСП (деноминирани в евро кредити за потребителски цели може да се предоставят само на кредитополучатели с най-висока кредитоспособност). На един следващ и все още неосъществен етап ръководните принципи също така предвиждат ограничаване на ипотечното кредитиране за домакинства и нехеджирани МСП във всички чуждестранни валути посредством подход, съобразен с особеностите на всяка държава, и чрез координиране с надзорните органи на приемащата държава.

Що се отнася до намерението за ограничаване на кредитирането в чуждестранна валута в държавите от Източна Европа и Общността на независимите държави, австрийските органи поканиха надзорници от Белгия, Гърция, Франция и Италия (надзорници от държавите по произход на банките, които основно имат дейност в тези държави), за да намерят обща позиция.

Banca d'Italia, която подкрепя тази инициатива, подчерта, че за успеха на плана е необходимо съгласие на органите от приемащите държави, като се вземе предвид оценката им на значимостта и степента на риск на кредитирането в чуждестранна валута в техните държави.

Когато обаче през 2011 г. постепенно се въведе вътрешен рейтингово базиран модел на италианска банкова група, която има дейност в държави от Източна Европа и Общността на независимите държави, Banca d'Italia поиска посредникът да разшири и до дъщерните дружества в тези държави обхвата на забраната за разпределяне на местни експозиции към дружеството майка.

III.2. Оценка на ефективността на мерките на политиката

Ефективността на мерките зависи основно от два фактора: а) двигателите на динамиката на кредитирането в чуждестранна валута и б) възможността за заобикаляне.

Предупрежденията, които обикновено са първият подход спрямо риска, изглежда не са ефективни при ограничаване на прекалено високите равнища на кредитите в чуждестранна валута. Това би могло да произтича от погрешно възприемане на риска (напр. агентите не оценяват риска на същото равнище като органите), но най-вероятно е резултат от погрешни стимули. Наистина, съществува опасение от морален риск, тъй като институциите очакват публична подкрепа, когато предприемат много рискови и широкообхватни действия, така че липсата на подкрепа допълнително би застрашила финансовата стабилност и реалната икономика. Освен това в отделния случай дори може да бъде рационално да се предприемат такива действия, въпреки риска. Сборът от всички индивидуално рационални действия може обаче да допринесе за натрупването на съвкупен риск, което изисква реакция на политиката.

На теория препоръките имат същия проблем, свързан със стимулите. Националните власти обаче считат, че препоръките по някакъв начин са успели да ограничат прекомерното кредитиране в чуждестранна валута или поне да подобрят качеството на кредитополучателите, доколкото няма трансграничен арбитраж.

Мерките, свързани с търсенето, като съотношенията стойност на заема/стойност на обезпечението и дълг/доход, изглежда са по-ефективни за ограничаване на прекомерно високите равнища на кредитиране в чуждестранна валута и свързаните с това рискове⁽³²⁾. Те също така се прилагат като мерки за защита на потребителите (и следователно се налагат на клоновете), като по този начин се ограничават регулаторният арбитраж. Въпреки това прякото трансгранично кредитиране винаги остава извън обсега на всяка национална мярка. Като се вземе предвид, че лихвените диференциали (фактор, свързан с търсенето) са основен двигател на кредитирането в чуждестранна валута, мерките, които засягат търсенето по-добре постигат желаните резултати.

⁽³²⁾ Това се подкрепя от анализ на конкретни случаи от Унгария, Хонконг и Южна Корея.

По-трудно се оценява ефективността на мерките, свързани с предлагането, поради трудността от оценяване на това как например по-големите разходи, свързани с риска, водят до намаляване на предлагането на кредити в чуждестранна валута.

Като цяло, именно поради възможността за заобикаляне, ефективността на мерките досега е била сравнително умерена и е отзвучавала с времето с продължаването на тенденцията на кредитиране в чуждестранна валута.

IV. ПРЕПОРЪКИ НА ЕССР

ЦЕЛИ НА ПОЛИТИКАТА

Целите на политиката, които следва да ръководят обсъждането по препоръките на ЕССР относно предоставянето на кредити в чуждестранна валута, са функция на вече идентифицираните рискове за финансовата стабилност. Рисковете, за които съществува вероятност да станат системни и следователно заслужават внимание, са кредитни рискове, съчетани с пазарни рискове и рискове, свързани с прекомерния растеж на кредитите, финансирането и ликвидността. Ето защо целта на препоръките следва да бъде:

- (i) ограничаване на експозициите към кредитни и пазарни рискове, като по този начин се засили устойчивостта на финансовата система;
- (ii) контролиране на прекомерния кредитен растеж (на кредитите в чуждестранна валута) и избягване на появата на балон при цените на активите; и
- (iii) ограничаване на рисковете, свързани с финансирането и ликвидността, като така се сведе до минимум този канал на разпространение на проблеми.

Динамиката досега обаче е показала, че една от причините за обезпокоително високите равнища на кредитиране в чуждестранна валута е неправилното оценяване на риска. Вследствие на това допълнителна цел е създаването на стимули за по-добро оценяване на риска, свързано с кредитирането в чуждестранна валута.

Накрая, предприетите досега национални мерки в различна степен са били заобикаляни чрез регулаторен арбитраж. Като такива, препоръките на равнището на Съюза следва да се основават на координиране в целия Съюз.

ПРИНЦИПИ ЗА ПРИЛАГАНЕТО НА ПРЕПОРЪКИТЕ

Посочените по-долу мерки представляват набор от препоръки, които трябва да се прилагат при необходимост. Въпреки че са конкретни, препоръките излагат принципи, тъй като се отчита, че няма универсално решение за прекомерните равнища на кредитирането в чуждестранна валута. Например препоръките не се отнасят до конкретни равнища на прекомерно кредитиране в чуждестранна валута, тъй като те може да се различават в отделните държави.

Препоръките следва да се прилагат във всички държави-членки. Степента на наличие и системно значение на кредитирането в чуждестранна валута обаче се различава в държавите на Съюза. Следователно когато се прави оценка на прилагането на препоръки Б до Е, ЕССР ще вземе предвид принципа на пропорционалност по отношение на различното системно значение на кредитирането в чуждестранна валута сред държавите-членки и също така целта и съдържанието на всяка препоръка. За тази цел ЕССР ще използва по-специално информацията, предоставена от адресатите, въз основа на посочените в раздел IV.2.3.2 показатели. Принципът на пропорционалност ще се прилага, без да се засяга редовното и адекватно наблюдение на кредитирането в чуждестранна валута.

Освен това препоръките следва да не засягат мандатите относно паричната политика на националните централни банки.

Където е релевантно, обсъжданите мерки са предназначени да обхванат само нехеджирани кредитополучатели, т.е. кредитополучатели без естествено или финансово хеджиране. Естественото хеджиране възниква, когато домакинства/нефинансови предприятия получават доход в чуждестранна валута (например парични преводи или експортни приходи). Финансовото хеджиране предполага договор с финансова институция. Някои препоръки обаче са насочени към рискове, които съществуват независимо от това дали кредитополучателите са хеджирани или не, като например препоръката за ликвидността и финансирането.

За целта на препоръките кредитирането в чуждестранна валута се дефинира като всяко кредитиране във валути, различни от законното платежно средство на кредитополучателя.

Останалата част от този раздел посочва препоръките на ЕССР. За всяка препоръка са обхванати следните аспекти:

1. икономическата обосновка за нея;
2. оценка, включително предимства и недостатъци;
3. специфичните последващи действия; и
4. където е релевантно, правният контекст.

Според настоящия доклад са налице опасения за системен риск, произтичащ от прекомерно високите нива на кредитиране в чуждестранна валута. Не съществуват обаче истински макропруденциални мерки, които могат да се използват за справяне с такива рискове. На фона на това, по-долните препоръки имат за цел справяне с тези макропруденциални рискове с наличните понастоящем инструменти, които въздействат върху причините за прекомерното кредитиране в чуждестранна валута или върху друг елемент на проблема.

ПОСЛЕДВАЩИ ДЕЙСТВИЯ, ОБЩИ ЗА ВСИЧКИ ПРЕПОРЪКИ

За всички препоръки, адресатите следва:

- да идентифицират и да опишат всички мерки, предприети в отговор на всяка препоръка (включително приложени срокове и основно съдържание),
- за всяка препоръка да се посочат конкретно как функционират предприетите мерки за съответните цели, като се отчетат критериите за съответствие,
- когато е целесъобразно, да се предоставят подробни мотиви за непредприемане на препоръчаните мерки или за всяко друго отклоняване от препоръката.

Съгласно изискването на член 17, параграф 1 от Регламент № 1092/2010⁽³³⁾, този отговор следва да се отправи към ЕССР и към Съвета на Европейския съюз. Ако отговорът постъпи от национални надзорни органи, ЕССР информира също така Европейския банков орган (при спазване на правилата за поверителност).

КРЕДИТНИ И ПАЗАРНИ РИСКОВЕ

IV.1. Препоръка А – Осведоменост на кредитополучателите за риска

На националните надзорни органи и на държавите-членки се препоръчва:

1. да изискват от финансовите институции да предоставят на кредитополучателите адекватна информация за рисковете, свързани с кредитирането в чуждестранна валута. Тази информация следва да бъде достатъчна, за да позволява на кредитополучателите да вземат решения, основани на добра информираност и благоразумие, и следва най-малко да включва влиянието върху вноските на драстично обезценяване на законното платежно средство на държавата-членка, в която се намира местожителството или седалището на кредитополучателите, както и на увеличаването на чуждестранния лихвен процент;
2. да насърчават финансовите институции да предлагат на потребителите кредити в национална валута за същите цели, за които се предоставят и кредити в чуждестранна валута, както и финансови инструменти за хеджиране срещу валутен риск.

⁽³³⁾ Регламент на Европейския парламент и на Съвета от 24 ноември 2010 г. за пруденциалния надзор върху финансовата система на Европейския съюз на макроравнище и за създаване на Европейски съвет за системен риск (ОВ L 331, 15.12.2010 г., стр. 1).

IV.1.1. Икономическа обосновка

Съществуват редица фундаментални причини за тази препоръка. Първо, от гледна точка на пруденциалната политика справянето с проблема на асиметричната информация между кредитополучатели и кредитори може да намали опасенията за финансовата стабилност. Всъщност подходящата информация за характеристиките на продуктите намалява неблагоприятния избор и кредитния риск, тъй като е по-вероятно „лошите“ или неинформирани кредитополучатели да изберат кредити в чуждестранна валута. Второ, от гледна точка на паричната политика адекватната информация допринася за намаляване на пазарните фрикции – обща пречка при банковото кредитиране и широките кредитни трансмисионни канали. И накрая, от гледна точка на защитата на потребителите предоставянето на обширна и прозрачна информация, както и на единни стандарти, е от основно значение за вземане на добре информирани решения.

IV.1.2. Оценка, включително предимства и недостатъци

Предимствата, произтичащи от тази препоръка, са:

- a. **По-добра осведоменост за риска.** Адекватната информация по отношение на рисковете, свързани с кредитирането в чуждестранна валута (например валутен риск, затягане на паричната политика в чуждата държава и т.н.), помага на нехеджираните кредитополучатели да разберат, че кредитите в чуждестранна валута не са безрискови ⁽³⁴⁾.
- б. Като са по-добре информирани за рисковете, които поемат при вземане на кредит в чуждестранна валута, някои кредитополучатели може да поемат рисковете, присъщи на такива кредити и а) да не харчат толкова много, когато националната валута е поскъпнала, или б) вместо това да решат да вземат кредит в националната валута. В крайна сметка това би могло да **изглади доходите на кредитополучателите във времето** и да намали неплатежеспособността и следователно – загубите.
- в. **По-голямо редуциране на риска.** Осведомеността за риска също така би стимулирала кредитополучателите да избягват прекомерна задлъжнялост или да купуват застраховки за гарантиране на плащанията (например за покриване на риска от безработица и т.н.), включително срещу колебанията на валутните курсове. Закупуването на застраховки обаче има своите разходи.
- г. **Ограничаване на неправомерните продажби** и повишаване на **заменяемостта на кредитите**. Наличието на повече информация съдейства за предприемането на подход, ориентиран в по-голяма степен към клиентите, тъй като представителят на банката трябва да обясни рисковете, свързани с кредитирането в чуждестранна валута, което затруднява въвеждането на агресивни маркетингови тактики. Изискването институциите да предлагат кредити в национална валута за същата цел увеличава заменяемостта на кредитите (чуждестранна валута спрямо национална валута) и следователно – конкуренцията, което облагодетелства кредитополучателите.

Налице са обаче и **недостатъци**:

- д. **Недостатъчна заменяемост на кредитите.** Доколкото е налице недостатъчна заменяемост на кредитите в чуждестранна валута с кредити в национална валута (например поради липса на финансиране) или лихвите по кредитите в чуждестранна валута са по-ниски и в конкретния момент по-малко колебливи от тези по кредитите в национална валута през бизнес цикъла, би могло да има определен негативен ефект върху БВП. ⁽³⁵⁾
- е. **Разходи за привеждане в съответствие** за финансовите институции, включително разходи за времето, отделено за подготовка на необходимите документи и обяснения на кредитополучателите за потенциалните рискове, произтичащи от такива кредити. Също се вземат предвид и разходи за привеждане в съответствие за националните надзорни органи, свързани с разработване и преработване на насоките.

IV.1.3. Последващи действия

IV.1.3.1. Срок

Изисква се адресатите да докладват на ЕССР за предприетите действия по прилагането на настоящата препоръка на два етапа, първият до 30 юни 2012 г. и вторият до 31 декември 2012 г.

IV.1.3.2. Критерии за съответствие

За препоръка А се определят следните критерии за съответствие:

⁽³⁴⁾ Нехеджираните кредитополучатели, т.е. преобладаващо домакинствата, обикновено не осъзнават рисковете, свързани с кредитирането в чуждестранна валута. Те може да са привлечени от по-ниските номинални лихвени проценти на кредитите в чуждестранна валута, сравнени с кредити в националната валута, и да омаловажат риска от обезценяване на националната валута или да не разберат въздействието на такова обезценяване върху разходите по обслужване на задълженията и общата дължима сума.

⁽³⁵⁾ Промяната в БВП през цикъла е очакван резултат от всички препоръки. Въпреки че се повтаря, този фактор ще се посочва във връзка с всички релевантни препоръки, тъй като е възможно да се различава начинът, по който всяка препоръка може да окаже въздействие върху БВП. Това също така помага на читателите, които иначе трябва да четат всички раздели за оценките.

- За адресатите, които вече са издали насоки, обхващащи посочените в препоръката въпроси:
 - а. трябва да се извърши оценка на необходимостта от преразглеждане на насоките, с оглед на това какво се изисква от адресатите, които все още не са издали такива насоки;
 - б. ако се счете, че насоките не са достатъчни (за спазване на препоръка А), адресатите следва да ги преразгледат, за да покрият всички критерии за съответствие.
- За адресатите, които все още не са издали такива насоки:
 - в. издаване и публикуване на насоките;
 - г. тези насоки следва да съдържат най-малко:
 - (i) посочване на задължението на финансовите институции да покажат въздействието върху вноските на драстично обезценяване на националната валута;
 - (ii) посочване на задължението на финансовите институции да покажат въздействието върху вноските на драстично обезценяване, съчетано с увеличение на чуждестранните лихвени проценти;
- За всички адресати
 - д. трябва да се извърши оценка на наличието на кредити в национална валута, еквивалентни на тези, предлагани от финансовите институции в чуждестранна валута.

IV.1.3.3. Докладване на последващите действия

Докладването трябва да се отнася до всички критерии за съответствие. Държавите-членки може да докладват чрез националните надзорни органи.

Първият доклад, който трябва да е готов на 30 юни 2012 г., трябва да съдържа:

- За адресатите, които вече са издали насоки:
 - а. вече приетите насоки;
 - б. оценка на необходимостта от преразглеждане на насоките с оглед на критериите на съответствие;

— За адресатите, които все още не са издали такива насоки:

- в. не е необходим доклад.

Вторият доклад, който трябва да е готов на 31 декември 2012 г., трябва да съдържа:

— За адресатите, които вече са издали насоки:

- г. преразгледаните насоки, ако адресатите са заключили, че насоките, приети преди това, трябва да се преразгледат.

— За адресатите, които все още не са издали такива насоки:

- д. насоките, приети след тази препоръка.

— За всички адресати

- е. оценка на наличието на кредити в национална валута, еквивалентни на тези, предлагани от финансовите институции в чуждестранна валута. За това биха допринесли например докладите от проверка на място, потвърждаващи такова наличие.

IV.1.4. Връзки с правната рамка на Съюза

ЕССР приема и приветства предложението за директива на Европейския парламент и на Съвета относно договорите за кредити за жилищни имоти, което съдържа специални разпоредби за кредитирането в чуждестранна валута и защитата на потребителите.⁽³⁶⁾ Тази препоръка предвижда държавите-членки да транспонират директивата в рамките на две години след влизането ѝ в сила. Проектът за доклад на Парламента относно предложената директива включва допълнително позоваване на кредитирането в чуждестранна валута, а именно по отношение на възможността за преобразуване на кредити в чуждестранна валута.⁽³⁷⁾

Препоръката на ЕССР обаче остава релевантна, тъй като има по-голям обхват (не се отнася само до жилищните имоти) и е по-взискателна, тъй като се отнася по-специално до въздействието върху вноските на **драстично** обезценяване на законното платежно средство на държавата членка по местоживее на кредитополучателя и при увеличаване на лихвения процент за чуждестранна валута и също така включва разпоредба за заменяемостта на кредитите (между чуждестранна валута и национална валута).

IV.2. Препоръка Б – Кредитоспособност на кредитополучателите

На националните надзорни органи се препоръчва:

1. да наблюдават нивата на кредитиране в чуждестранна валута и на валутните несъответствия на частния нефинансов сектор и да приемат необходимите мерки за ограничаване на предоставянето на кредити в чуждестранна валута;
2. да позволяват предоставяне на кредити в чуждестранна валута само на кредитополучатели, които доказват своята кредитоспособност, вземайки предвид структурата за погасяване на кредита и способността на кредитополучателите да устояват на неблагоприятни сътресения в обменните курсове и чуждестранния лихвен процент;
3. да обмислят установяване на по-строги стандарти за отпускане на кредити, като например съотношението обслужване на дълга спрямо дохода и съотношението стойност на заема/стойността на обезпечението.

IV.2.1. Икономическа обосновка

Тази мярка цели подсилването на устойчивостта на финансовата система спрямо отрицателната динамика на обменните курсове, която влияе на способността на кредитополучателите да обслужват задълженията си. Това става, като се изиска доказателство за кредитоспособността на кредитополучателя в началото на договора и се прави обстоен преглед през целия срок на договора, което води до ограничаване на количеството и размера на кредитирането в чуждестранна валута.

Освен това въз основа на съотношенията дълг/доход и стойност за заема/стойност на обезпечението, кредитополучателите се категоризират – кредиторите могат да ограничат предоставянето на допълнителни средства въпреки готовността на кредитополучателя да заплати определената цена (т.е. лихва).

IV.2.2. Оценка, включително предимства и недостатъци

Предимствата, произтичащи от тази препоръка, са:

- а. Очаква се това да бъде **най-ефективната мярка**, за да се постигне целта за намаляване на прекомерните равнища на кредитиране в чуждестранна валута.
- б. По време на подем и при поскъпване на валутите финансовите институции получават по-малки печалби с наличните мерки, тъй като биха предприемали все по-малко рискови действия. Общо за цикъла обаче въздействието би могло да е обратното и тази мярка би спомогнала за **изглаждането на кредитните цикли**.⁽³⁸⁾ Съотношенията стойност на заема/стойност на обезпечението защитават банките от предприемането на прекомерен риск, тъй като такива съотношения намаляват загубите на банките в случай на неизпълнение от страна на кредитополучателя (**по-малка загуба при неизпълнение**).⁽³⁹⁾ Границите на съотношенията дълг/доход защитават кредитополучателите от прекомерна задължнялост и разходи по транзакциите в резултат на безотговорно отваряне/затваряне на кредитна позиция (**по-малко неизпълнения**).

⁽³⁶⁾ СОМ/2011/0142 окончателен. Вж. членове 9, параграф 1, точка е) и 11 от проекта.

⁽³⁷⁾ Проект на доклад за предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета относно договорите за кредити за жилищни имоти № 2011/0062 (COD) от 18 юли 2011 г. Вж. предложенията за изменение № 32, 140, 152, 153 и 154.

⁽³⁸⁾ Една от най-важните поуки от последната криза е, че икономическият растеж, стимулиран от задължнялост, е неустойчив и че целта следва да бъде средносрочен/дългосрочен икономически растеж.

⁽³⁹⁾ В този случай кредитополучателят би могъл да загуби собствеността си, въпреки че в държави без права за едностранно прекратяване („walk-away“ rights) от страна на кредитополучателите, където съотношенията стойност на заема/стойност на обезпечението са високи, капиталът на кредитополучателите лесно може да стане отрицателен. (Право за едностранно прекратяване означава правото на получател на ипотечен кредит да приключи кредитна транзакция без да носи отговорност за размера на непогасения кредит над стойността на обезпечението.)

- в. Финансовите институции биха поели по-малък кредитен риск (поради избора на най-добрите кредитополучатели) благодарение на минималните регулаторни нива за дохода и обезпечението. Това би означавало, че **капитал**, който иначе би бил използван за поемане на неочаквани загуби, свързани с кредитирането в чуждестранна валута, вече е запазен за други жизнеспособни дейности.
- г. Експозицията към валутни несъответствия на нефинансовия частен сектор е ограничена до кредитополучатели, които в най-голяма степен са в състояние да устоят на отрицателната динамика на обменните курсове. По-стриктните изисквания за кредитоспособността на кредитополучателите следва да намали ефекта от неблагоприятна динамика на обменния курс върху портфейла на банките от кредити в чуждестранна валута.
- д. С практическото въвеждане на целта за по-висока кредитоспособност на кредитополучателите, прилагането на ясни съотношения дълг/доход и стойност на заема/стойност на обезпечението е прозрачна мярка, която се прилага еднакво спрямо всички кредитори в една държава. Съотношенията дълг/доход и стойност на заема/стойност на обезпечението също така вземат предвид два основни аспекта при определяне на кредитоспособността на кредитополучателя: обезпечението, което може да предостави, и способността му да изпълнява задълженията си по изплащането.

Налице са обаче и **недостатъци**:

- е. **Потенциални разходи по отношение на рентабилни дейности.** Предиизвикателство е определянето на оптимални равнища на кредитоспособност (т.е. правилно определяне на съотношенията дълг/доход и стойност на заема/стойност на обезпечението), които да могат да се прилагат на практика. Затова, ако даден пруденциален праг бъде определен като равнище на кредитоспособност, вероятно на кредитополучатели, които иначе биха били сметени за кредитоспособни, ще бъдат отказани кредити в чуждестранна валута само поради регулаторния минимум. Въпреки това, в дългосрочен план може да се очаква тези краткосрочни разходи да се компенсират от изглаждането на кредитните цикли.
- ж. При потенциално по-малки печалби по време на подем или при поскъпване на валутите финансовите институции може да бъдат стимулирани да предприемат риск като извършват други дейности, за да компенсират такива загуби на печалба.
- з. Други предиизвикателства включват оценката на обезпечението (неликвидно и с предмет недвижима собственост) в случая на съотношенията стойност на заема/стойност на обезпечението и определянето на дохода в случая на съотношенията дълг/доход, както и процикличността, която може да се появи, когато границите на съотношенията стойност на заема/стойност на обезпечението и дълг/доход се запазят постоянни във времето. **Определянето на променящи се във времето съотношения стойност на заема/стойност на обезпечението и дълг/доход** обаче само по себе си продължава да бъде предиизвикателство. Първо, органите трябва да определят етапа на икономическия и кредитния цикъл; второ, те са изправени пред предиизвикателството да затегнат стандартите, когато общите нагласи в икономиката са прекалено оптимистични. Допълнително предиизвикателство е свързано с възможно закъснение, когато е необходимо изменение на законодателството, за да се приложат и/или променят тези променящи се във времето съотношения.
- е. Финансовите институции понасят **разходи за привеждане в съответствие**, тъй като те трябва да наблюдават равнищата на кредитоспособност на кредитополучателите си. Предполага се, че тези разходи са малки, тъй като се очаква институциите така или иначе да правят това. Надзорните органи също са изправени пред разходи за привеждане в съответствие, тъй като те наблюдават дали финансовите институции спазват препоръката.

IV.2.3. Последващи действия

IV.2.3.1. Срок

Изисква се адресатите да докладват на ЕССР за предприетите действия по прилагането на настоящата препоръка до 31 декември 2012 г.

IV.2.3.2. Критерии за съответствие

За препоръка Б се определят следните критерии за съответствие:

- а. Наблюдение на равнищата на кредитиране в чуждестранна валута и на валутни несъответствия в нефинансовия частен сектор, което следва да обхваща най-малко наблюдение на следните показатели:

— Кредитиране от резидентни парични и финансови институции (ПФИ)

Салда

- (i) общо непогасени кредити за домакинства, деноминирани във валута, различна от националната/общо непогасени кредити за домакинства;
- (ii) общо непогасени кредити за нефинансови предприятия, деноминирани във валута, различна от националната/общо непогасени кредити за нефинансови предприятия;

- (iii) общо непогасени кредити за домакинства, деноминирани във валута, различна от националната/нагрупан БВП за последните четири тримесечия (номинални цени);
- (iv) общо непогасени депозити от домакинства, деноминирани във валута, различна от националната/нагрупан БВП за последните четири тримесечия (номинални цени);
- (v) общо непогасени кредити за нефинансови предприятия, деноминирани във валута, различна от националната/нагрупан БВП за последните четири тримесечия (номинални цени);
- (vi) общо непогасени депозити от нефинансови предприятия, деноминирани във валута, различна от националната/нагрупан БВП за последните четири тримесечия (номинални цени).

Потоци:

- (vii) брутни потоци от нови кредити и преговорени кредити, деноминирани във валута, различна от националната, с разбивка, където е приложимо, в евро, швейцарски франкове и японски йени.
- Кредитиране от НПФИ (т.е. лизингови дружества, финансови институции, предлагащи потребителски кредити, дружества за издаване или управление на кредитни карти и т.н.):
- (viii) общо кредитиране в чуждестранна валута за домакинства от НПФИ/общо кредитиране за домакинства от НПФИ;
 - (ix) общо кредитиране в чуждестранна валута за нефинансови предприятия от НПФИ/общо кредитиране за нефинансови предприятия от НПФИ;

- б. Събиране на информация за нови кредити в чуждестранна валута във връзка с кредитоспособността на кредитополучателя.
- в. Отпускане на нови кредити в чуждестранна валута единствено на кредитополучатели, които могат да докажат кредитоспособността си и способността да устояват на сериозни стресения на обменните курсове и чуждестранните лихвени проценти.
- г. Където е налице, националната дефиниция на минималните съотношения, които гарантират кредитоспособността на кредитополучателите и/или наличието на достатъчно обезпечение (например съотношения дълг/доход и стойност на заема/стойност на обезпечението).

IV.2.3.3. Докладване на последващите действия

Докладването трябва да се отнася до всички критерии за съответствие. Докладът трябва да съдържа:

- а. гореспоменатите показатели (i) до (ix) под формата на динамични редове. Данните следва да покриват период от най-малко една година след издаването на препоръката и да представят най-малко месечна честота за показатели (i) и (ii) и тримесечна за другите. Органите следва да докладват базисните динамични редове за всяко съотношение, за да се даде възможност за по-нататъшно доразвиване на данните (напр. изчисление на темповете на растеж и т.н.). Освен това, където са налични, данните за трите години преди издаването на препоръката също трябва да се включат. Събраните данни за кредитирането в съответствие с Регламент ЕЦБ/2008/32 от 19 декември 2008 г. относно баланса на сектор Парично-финансови институции (преработен)⁽⁴⁰⁾ са за предпочитане пред други нестандартизирани източници на данни. Предаването на данни за кредитирането в чуждестранна валута от НПФИ (показатели (viii) и (ix)) се извършва на базата на полагане на максимални усилия.⁽⁴¹⁾
- б. оценка на кредитоспособността на кредитополучателите на нови кредити, както и наличните данни за такава кредитоспособност. Ако са налични, данни за съотношенията стойност на заема/стойност на обезпечението и дълг/доход за нови кредити.

⁽⁴⁰⁾ ОВ L 15, 20.1.2009 г., стр. 14.

⁽⁴¹⁾ Държавите, които не са в състояние да предадат информация за задължнялостта в чуждестранна валута от НПФИ и от външни кредитни институции, следва да подхождат предпазливо към рисковете, свързани с кредитирането в чуждестранна валута, и се приканват да събират такива данни в бъдеще. Счита се, че представянето на най-изчерпателния набор от данни (т.е. включително кредитиране в чуждестранна валута от НПФИ) може да доведе до данни за по-голяма задължнялост в чуждестранна валута в съответните държави. Оценката на държавите обаче, които предоставят такава информация, няма да бъде в тяхна вреда, в сравнение с държавите, които не могат да предоставят информация.

IV.2.4. Връзки с правната рамка на Съюза

Гореспоменатото предложение за директива относно договорите за кредити за жилищни имоти⁽⁴²⁾ въвежда задължението държавите-членки да „гарантират, че потребителите предоставят на кредиторите и — в съответните случаи — на кредитните посредници цялостна и вярна информация за финансовото и личното си положение, когато подават искане за кредит“.⁽⁴³⁾ Този подход е общ и не акцентира по-специално върху кредитирането в чуждестранна валута, а задължава държавите-членки да гарантират предоставянето на тази информация от потребителите. Препоръката на ЕССР излиза извън обхвата на изискванията в предложението, тъй като изисква кредиторът да направи оценка на кредитоспособността на кредитополучателя и дава възможност да се отпускат нови кредити само на тези, които са кредитоспособни.

ПРИРАСТ НА КРЕДИТА

IV.3. Препоръка В – Растеж на кредити, причинен от предоставяне на кредити в чуждестранна валута

На националните надзорни органи се препоръчва да наблюдават дали кредитирането в чуждестранна валута причинява прекомерен растеж на кредитите като цяло и ако е така, да приемат нови или по-строги правила от установените в препоръка Б.

IV.3.1. Икономическа обосновка

Изглаждането на възходящите и низходящите цикли чрез по-балансиран кредитни равнища може да спомогне за намаляване на загубата на БВП във времето и на вероятността за балони при цените на активите и техния размер. Правилата, които трябва да се приложат по тази препоръка, действат антициклично по време на подем, когато е вероятно да са желателни мерки за кредитен контрол и при националната, и при чуждестранната валута.

IV.3.2. Оценка, включително предимства и недостатъци

- a. Основното **предимство** на тази препоръка е, че **успокоява кредитния цикъл**, когато той се подхранва от кредитирането в чуждестранна валута, като ограничава големите количества и инфлационния натиск и следователно намалява риска от поява на балон и впоследствие – от спукването му. От времева гледна точка през целия цикъл биха се очаквали по-стабилни кредитни потоци и по-малки загуби на стойност (например на обезпечение). Тъй като тази препоръка оказва низходящ натиск върху икономическия растеж в краткосрочен план, тя стимулира надзорниците да „вървят срещу течението“, т.е. да прилагат по-строги мерки, когато участниците на пазара, включително политици, поемат прекомерни рискове или дори са в състояние на еуфория. Мярката също така предоставя на органите необходимата гъвкавост, когато са необходими дори и по-строги правила за кредитоспособността на получателите на кредити в чуждестранна валута.
- b. Основният **недостатък** на препоръката – **разходите за привеждане в съответствие** – се очаква да са много малки, ако органите вече са въвели мерки за гарантиране на кредитоспособността на кредитополучателите.

IV.3.3. Последващи действия

IV.3.3.1. Срок

От адресатите се изисква да докладват на ЕССР за предприетите действия по прилагането на тази препоръка до 31 декември 2012 г.

IV.3.3.2. Критерии за съответствие

За препоръка В се определят следните критерии за съответствие:

- a. наблюдение на приноса на нивата на кредитиране в чуждестранна валута, с разбивки по основни валути, за общия кредитен ръст (от национални и външни финансови институции) и на валутни несъответствия на нефинансовия частен сектор (секторите на домакинствата и нефинансовите предприятия се наблюдават отделно). За тази цел могат да се използват показателите, посочени в **IV.2.3.2.**
- b. определяне на национална основа в кои случаи кредитирането в чуждестранна валута предизвиква прекомерен кредитен растеж;
- v. обосновка в случай че органите установят, че кредитният растеж се предизвиква само от определени видове кредитиране в чуждестранна валута към нефинансовия частен сектор;

⁽⁴²⁾ Вж. бележка 36.

⁽⁴³⁾ Вж. член 15, параграф 1 от проекта.

- г. ако се установи, че кредитирането в чуждестранна валута предизвиква прекомерен ръст на кредитите, въвеждане на нови или по-строги мерки от наложените за ограничаване на кредитирането в чуждестранна валута, като например съотношения стойност на заема/стойност на обезпечението или дълг/доход, или други.

IV.3.3.3. Докладване на последващите действия

Докладването трябва да се отнася до всички критерии за съответствие. Докладът трябва да съдържа:

- а. посочване на ръста на кредитирането в чуждестранна валута в сравнение с общия ръст на кредитиране;
 - б. определение в кои случаи кредитирането в чуждестранна валута стимулира прекомерен кредитен растеж;
 - в. обосновка в случай, че органите установят, че кредитният ръст се предизвиква само от определени видове кредитиране в чуждестранна валута за нефинансовия частен сектор;
 - г. предприетите мерки, ако се установи, че кредитирането в чуждестранна валута допринася за прекомерен кредитен ръст; ако е уместно – по какъв начин мерките са станали по-стриктни;
- д. правните/регулаторните актове, които са в основата на такива мерки.

IV.3.4. Връзки с правната рамка на Съюза

Антицикличният капиталов буфер, както е предложен в Регламента за капиталовите изисквания⁽⁴⁴⁾, е единствената пруденциална мярка, която може, като страничен ефект, да допринесе за ограничаване на прекомерния кредитен растеж по време на подем. Препоръката обаче се различава от тази мярка, тъй като е насочена пряко към кредитния растеж, причинен от кредитирането в чуждестранна валута.

НЕПРАВИЛНО ОЦЕНЯВАНЕ НА РИСКА И УСТОЙЧИВОСТ

IV.4. Препоръка Г – Вътрешно управление на риска

На националните надзорни органи се препоръчва да отправят насоки до финансовите институции с оглед на по-доброто инкорпориране на рисковете, свързани с кредитирането в чуждестранна валута, в техните системи за вътрешно управление на риска. Тези насоки следва да обхващат като минимум вътрешното определяне на цената на риска и вътрешното разпределяне на капитала. От финансовите институции следва да се изисква прилагането на насоките по начин, съответстващ на техните размер и сложност.

IV.4.1. Икономическа обосновка

Тази мярка стимулира институциите по-добре да идентифицират скритите рискове и рисковете от възникване на събития с малка статистическа вероятност и да поемат разходите по тях. Където съществуват различия сред националните кредитни институции при инкорпорирането на рисковете, свързани с кредитирането в чуждестранна валута, тази препоръка също установява по-еднородни подходи по отношение на елементите, включени в оценяването на цената на риска.

IV.4.2. Оценка, включително предимства и недостатъци

Предимствата, произтичащи от тази препоръка, са:

- а. Издаването на препоръки ясно би заявило мнението на органите, че е необходимо кредитирането в чуждестранна валута да бъде надлежно отразено в системите на кредитните институции за вътрешно управление на риска, като по този начин имплицитно се изразява мнението, че кредитирането в чуждестранна валута се разглежда като по-рисково, отколкото кредитирането в национална валута. В степенята, в която тези насоки биха обхванали като минимум вътрешното определяне на цената на риска и разпределяне на капитала, това би създадо стимул за **определяне на цена, коригирана спрямо риска**. Това също така би дало възможност на компетентните органи да се съобразят с особеностите в системите за управление на риска на всеки съответен финансов сектор.
- б. Финансовите институции биха имали склонност в по-голяма степен да **поемат разходи**, свързани с рисковете, присъщи на кредитирането в чуждестранна валута, чрез отчитането на такива разходи в системите си за вътрешно управление на риска. Колкото повече тези разходи се поемат вътрешно, толкова по-малко външни разходи се поемат от други икономически агенти.

⁽⁴⁴⁾ Вж. предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета относно пруденциални изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници, СОМ (2011) 452 окончателен, 20.7.2011 г., Предложението съдържа глобално разработени и съгласувани елементи на капитала и стандартите за ликвидност на кредитните институции, известни като Базел III.

в. В средносрочен до дългосрочен план се очаква, че поради по-добра оценка на риска ще бъдат предприемани по-малко нерентабилни стопански дейности. Това следва да означава по-малко загуби за финансовите институции и по-малко загуба на доход от страна на кредитополучателите, които не могат да изплатят кредитите, когато рисковете се реализират, тъй като те може да изгубят обезпечението.

Налице са обаче и **недостатъци**:

г. Тази мярка изисква адресатите да разработят насоки, които **не са правно обвързващи**. Ангажиментът на кредитните институции следователно зависи от степента на морално въздействие, прилагано от органите. В резултат на това прилагането вероятно ще е различно както в рамките на банковия сектор, така и сред различните държави.

д. **Разходи за привеждане в съответствие** за финансовите институции и надзорните органи при въвеждане на тези насоки в системите им за вътрешно управление на риска и оценка на адекватността им. Тези разходи, изразени постъпателно, се очаква да са доста ограничени, тъй като това е само един компонент от системите на институциите за управление на риска, за които се очаква вече да са въведени във финансовите институции и да се оценяват от надзорните органи (вж. правната рамка на Съюза, раздел **IV.4.4**).

IV.4.3. Последващи действия

IV.4.3.1. Срок

От адресатите се изисква да докладват на ЕССР за предприетите действия по прилагане на настоящата препоръка на два етапа. Първият доклад трябва да е готов на 30 юни 2012 г., а вторият – на 31 декември 2012 г.

IV.4.3.2. Критерии за съответствие

За препоръка Г се определят следните критерии за съответствие:

— За органите, които вече са издали насоки, обхващащи посочените в препоръката въпроси:

а. трябва да се извърши оценка на необходимостта от преразглеждане на насоките с оглед на това какво се изисква от органите, които все още не са издали такива насоки;

б. ако се счете, че насоките не са достатъчни (за спазване на препоръка Г), органите следва да ги преразгледат, за да покрият всички критерии за съответствие.

— За органите, които все още не са издали такива насоки:

в. издаване и публикуване на насоките.

г. тези насоки следва да съдържат най-малко:

(i) изискване финансовите институции, предоставящи кредити в чуждестранна валута на нехеджирани кредитополучатели, да инкорпорират в системите си за вътрешно управление на риска специфичните рискове, които се пораждаат от тази дейност.

(ii) изискване финансовите институции да вземат предвид рисковете, произтичащи от кредитирането в чуждестранна валута, във вътрешното оценяване на риска и вътрешното разпределяне на капитала.

IV.4.3.3. Докладване на последващите действия

Докладването трябва да се отнася до всички критерии за съответствие.

Първият доклад, който трябва да е готов на 30 юни 2012 г., трябва да съдържа:

— За органите, които вече са издали насоки:

а. вече приетите насоки;

б. оценка на необходимостта от преразглеждане на насоките с оглед на критериите за съответствие;

— За органите, които все още не са издали такива насоки

в. не е необходим доклад;

Вторият доклад трябва да съдържа:

— За органите, които вече са издали насоки:

г. преразгледаните насоки, ако органите са заключили, че насоките, приети преди това, трябва да се преразгледат.

— За органите, които все още не са издали такива насоки

д. насоките, издадени след тази препоръка

IV.4.4. Връзки с правната рамка на Съюза

Вътрешното управление на риска е обсъждано в много доклади на Комитета на европейските банкови надзорници КЕБН/ЕБО. Освен това има и разпоредби в Директивата за капиталовите изисквания⁽⁴⁵⁾ и Директивата за капиталовата адекватност⁽⁴⁶⁾. Накрая, Европейската комисия създаде проект за Зелена книга за корпоративното управление във финансовите институции и политиката за възнагражденията⁽⁴⁷⁾, който е общ и не съдържа конкретни предложения.

Що се отнася до публикациите на КЕБН-ЕБО, засягащи въпроса за корпоративното управление, има позовавания на вътрешното управление на риска, но не конкретни позовавания на предоставянето на кредити в чуждестранна валута. Би могло да се каже, че препоръката на ЕССР е допълнение към публикациите на КЕБН-ЕБО.

IV.5. Препоръка Д – Капиталови изисквания

1. На националните надзорни органи се препоръчва да предприемат специфични мерки по втория стълб на изменената рамка Базел II⁽⁴⁸⁾ и по-специално да поддържат адекватен капитал за покриване на рисковете, свързани с предоставянето на кредити в чуждестранна валута, по-специално рисковете, които произтичат от нелинейната връзка между кредитни и пазарни рискове. В тази връзка следва да се направи оценка съгласно процеса на надзорен преглед и оценка, описан в член 124 от Директива 2006/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 14 юни 2006 г. относно предприемането и осъществяването на дейност от кредитните институции⁽⁴⁹⁾ или съгласно еквивалентно бъдещо законодателство на Съюза, установяващо капиталовите изисквания за кредитни институции. В тази връзка се препоръчва органът, отговорен за съответната кредитна институция, първо да предприеме действие с регулаторен характер; ако консолидираният надзорник счита това действие за недостатъчно за адекватното противодействие на рисковете, свързани с предоставянето на кредити в чуждестранна валута, той може да предприеме подходящи мерки за смекчаване на наблюдаваните рискове, по-специално чрез налагане на допълнителни капиталови изисквания по отношение на кредитната институция майка в Съюза.
2. На Европейския банков орган се препоръчва да отправи насоки към националните надзорни органи относно капиталовите изисквания, посочени в параграф 1.

ЕССР ще използва информацията, изпратена от националните надзорни органи, при докладването на последващите действия за оценка на ефективността на препоръчаните мерки. Въз основа на тази оценка ЕССР ще преразгледа въпроса за нелинейната връзка между кредитните и пазарните рискове до края на 2014 г.

⁽⁴⁵⁾ Директива 2006/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 14 юни 2006 г. относно предприемането и осъществяването на дейност от кредитните институции (преработена) (ОВ L 177, 30.6.2006 г., стр. 1).

⁽⁴⁶⁾ Директива 2006/49/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 14 юни 2006 г. относно капиталовата адекватност на инвестиционните посредници и кредитните институции (преработена) (ОВ L 177, 30.6.2006 г., стр. 201).

⁽⁴⁷⁾ СОМ(2010) 284 окончателен.

⁽⁴⁸⁾ Стълбовете са определени в съответствие с рамката Базел II; вж. Базелски комитет по банков надзор, International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards, юни 2006 г., достъпно на уебсайта на Банката за международни разплащания на www.bis.org.

⁽⁴⁹⁾ ОВ L 177, 30.6.2006 г., стр. 1.

IV.5.1. Икономическа обосновка

Целта на тази мярка е да се „коригира“ оценяването на кредитите в чуждестранна валута посредством поемане на присъщите за тях рискове. По-големият капитал също така засилва устойчивостта на системата спрямо неблагоприятни сътресения, като се има предвид по-големият капацитет за поемане на загуби.

IV.5.2. Оценка, включително предимства и недостатъци

Предимствата, произтичащи от тази препоръка, са:

- а. Като поддържат по-високи равнища на капитал, финансовите институции са по-устойчиви на отрицателната динамика на обменните курсове, тъй като могат да поемат по-големи загуби. Косвено това позволява кредитният поток към икономиката да е по-стабилен (през цялото време на цикъла).
- б. По-високите капиталови изисквания – чрез адекватни капиталови изисквания по втория стълб – създават стимули за **определяне на цена, коригирана спрямо риска**, и имат, при равни други условия, спърещ ефект върху кредитирането в чуждестранна валута. Ефектът от по-големия капитал върху оценяването обаче зависи от гъвкавостта на търсенето и предлагането, недостига на капитал и конкурентоспособността. Ако конкурентоспособността е голяма, капиталът – в изобилие, а предлагането – твърде еластично, по-високите капиталови изисквания в крайна сметка би трябвало да са много високи, за да окажат въздействие върху оценяването.
- в. Колкото повече тези разходи се поемат вътрешно, толкова по-малко външни разходи се поемат от други икономически агенти. Разходите, които се поемат вътрешно от финансовите институции, може да бъдат или да не бъдат прехвърлени върху потребителите. За непогасените кредити, ако тези разходи се прехвърлят върху потребителите, те биха могли да се изправят пред по-високи лихвени проценти, в допълнение към риска, свързан с обменния курс, който поемат, като така се намали способността им за изплащане. За новите кредити, ако тези разходи се прехвърлят върху потребителите, ще се вземат по-малко кредити, или ще се заемат по-малки суми. Ако разходите не се прехвърлят върху кредитополучателите, финансовите институции може да реализират по-малко печалба по време на подем. Трудно е обаче да се определи въздействието за цялото време на цикъла, като то може да бъде и положително.

Налице са обаче и **недостатъци**:

- г. Ако препоръката представлява действащо ограничение, институциите, поне през първия етап, ще са изправени пред по-големи разходи, отговарящи на разликата между разходите за „допълнителен капитал“ и „новите“ разходи за задължения (които може потенциално да намалеят поради по-голямата устойчивост на институциите).
- д. Разходи за привеждане в съответствие за надзорните органи при извършване на прегледа.
- е. Ясното изискване за повече капитал за справяне с неочаквани загуби, произтичащи от кредитирането в чуждестранна валута, е еднозначен начин да се изиска институциите да вземат предвид потенциални разходи, които може да се реализират в случай на неблагоприятна динамика на обменните курсове. За институциите, които поддържат капитал значително над регулаторния минимум, обаче този допълнителен капитал може да не представлява действащо ограничение. По тази причина препоръки 4 Ги Д следва да се прилагат заедно.

IV.5.3. Последващи действия

IV.5.3.1. Срок

От националните адресати се изисква да докладват на ЕССР за предприетите действия за прилагането на тази препоръка до 31 декември 2012 г. От Европейския банков орган се изисква да докладва на два етапа: първи – до 31 декември 2012 г. и втори – до 31 декември 2013 г.

IV.5.3.2. Критерии за съответствие

За препоръка Д се определят следните критерии за съответствие за националните адресати:

- а. чрез процеса на надзорен преглед органите следва да направят оценка дали институции, които предоставят кредити в чуждестранна валута, поддържат достатъчно капитал, за да покрият рискове, произтичащи от тази дейност;
- б. ако се счита, че държаният капитал не отчита тези рискове, органите следва да изискат финансовите институции да увеличат капиталовите си наличности за тази цел.

За Европейския банков орган:

в. насоките следва да се издадат и публикуват.

IV.5.3.3. Докладване на последващите действия

Докладването трябва да се отнася до всички критерии за съответствие.

Докладът на националните адресати следва да съдържа:

- а. доказателство за прилагането на процеса на надзорния преглед по отношение на институции с голям дял кредитиране в чуждестранна валута (чуждестранна валута от гледна точка на нехеджирания кредитополучател);
- б. информация за това как надзорните органи оценяват капиталовия недостиг на институции, които предоставят кредити в чуждестранна валута на нехеджирани кредитополучатели, от гледна точка на втория стълб;
- в. информация за размера на капиталовия недостиг, съвкупно, за националната финансова система като цяло (изискван капитал след процеса на надзорен преглед минус поддържан капитал преди процеса на надзорен преглед).

Докладът на Европейския банков орган трябва да съдържа:

- г. позоваване на предприеманите стъпки с оглед на приемането на насоки, предвидени за 31 декември 2012 г.;
- д. насоките, които трябва да са готови на 31 декември 2013 г.

IV.5.4. Връзки с правната рамка на Съюза

Капиталовите изисквания се ръководят от Директивата за капиталовите изисквания и Директивата за капиталовата адекватност, а в бъдеще ще се ръководят от Регламента за капиталовите изисквания.⁽⁵⁰⁾ Тази препоръка използва инструментите на съществуващата (въпреки че е в процес на преразглеждане) рамка за справяне с рисковете, произтичащи от кредитирането в чуждестранна валута. Счита се, че предложението за Регламен за капиталовите изисквания е в последен етап на разработване. Държавите-членки обаче трябва да са в състояние да поддържат или да въведат национални разпоредби за справяне с валутните рискове за кредитополучателите при стандартизирания подход към кредитния риск, ако кредити се отпускат и на нехеджирани кредитополучатели, при условие, че тези национални разпоредби не са в противоречие със законодателството на Съюза.

РИСКОВЕ, СВЪРЗАНИ С ЛИКВИДНОСТТА И ФИНАНСИРАНЕТО

IV.6. Препоръка Е – Ликвидност и финансиране

На националните надзорни органи се препоръчва да следят отблизо рисковете, свързани с финансирането и ликвидността, поемани от финансовите институции във връзка с кредитирането в чуждестранна валута, заедно с общите им ликвидни позиции. Особено внимание следва да се обръща на рисковете, свързани с:

- а) нарастване на падежни и валутни несъответствия между активи и пасиви;
- б) осланяне на чуждестранни пазари за валутни суапове (включително валутно-лихвени суапове);
- в) концентрация на източници на финансиране.

Преди експозициите към горепосочените рискове да достигнат прекомерни нива, на националните надзорни органи се препоръчва да обмислят ограничаване на експозициите, избягвайки хаотично закриване на съществуващите структури за финансиране.

⁽⁵⁰⁾ Вж. предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета относно пруденциални изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници, COM(2011) 452 окончателен, 20.7.2011 г. Предложението съдържа глобално разработени и съгласувани елементи на стандартите за капитал и ликвидност на кредитните институции, известни като Базел III.

ЕССР ще използва информацията, изпратена от националните надзорни органи, в докладването на последващите действия за оценка на ефективността на препоръчаните мерки. Въз основа на тази оценка ЕССР ще преразгледа този въпрос до края на 2014 г.

Европейският банков орган, както се посочва в предложението на Комисията за капиталовите изисквания⁽⁵¹⁾, ще събира информация за въвеждането на режим на ликвидност в целия Съюз, който включва „изискването за ликвидно покритие“ и „устойчиво финансиране“⁽⁵²⁾. Европейският банков орган ще обърне внимание на изказаните в препоръката опасения и може да вземе решение да разработи насоки преди официалното въвеждане на регламента в действие.

IV.6.1. Икономическа обосновка

Като се има предвид, че краткосрочното финансиране е по-евтино от дългосрочното, институциите може да се финансират повече от необходимото в краткосрочен план. Това се дължи на проблем, свързан с моралния риск, тъй като финансовите институции очакват публична интервенция, по-специално чрез централните банки⁽⁵³⁾, за предоставяне на средства в чуждестранна валута, когато пазарите не функционират гладко. Този проблем води до изкривяване, тъй като институциите не очакват да понесат всички рискове, които поемат. На фона на това, тази препоръка се опитва да се справи с подобни сътресения на пазара. Тя го прави чрез ограничаване на рисковете, свързани с рефинансирането и концентрацията, за да се постигнат по-устойчиви нива на падежни несъответствия и устойчивост спрямо отрицателната динамика на пазарите на финансиране. Тази препоръка също така цели свеждането до минимум на разпространението на проблеми чрез канала на ликвидността.

IV.6.2. Оценка, включително предимства и недостатъци

Въвеждането на тази препоръка за финансирането и ликвидността има следните **предимства**:

- а. Тя намалява **проблема, свързан с моралния риск**, като налага ограничения на свързаните с финансирането и ликвидността рискове, които институциите могат да поемат.
- б. Тя води до увеличение на капацитета за **устояване на нестабилността на пазарите на финансиране** чрез ограничаване на рисковете, свързани с рефинансирането, и на равнищата на трансформация на матурирелите, както и на концентрацията. Това означава, че по време на кризи на пазарите финансовите институции а) няма да са изправени пред такива нараснали разходи за финансиране, тъй като те не биха имали нужда от толкова често или толкова голямо рефинансиране при неблагоприятни условия; и б) ще са в състояние да поддържат дейностите си за по-дълъг период от време, без да прибегват до по-строги мерки като продажба на активи или прекъсване на кредитния поток.

Недостатъците на препоръката се очаква да бъдат следните:

- в. По време на периоди на изобилно или евтино финансиране е налице **повишена цена на финансирането**, отговаряща на разликата между „новите“ разходи за финансиране поради например по-дълъг матурирел на задължението, и разходите за финансиране, които биха възникнали без регулаторната намеса.
- г. В крайна сметка нарасналата цена на финансирането би предизвикала повишени **разходи по кредита** за потребителите. Докато това може, на пръв поглед, да е отрицателен ефект, то всъщност може да допринесе за коригиране на цената на тези кредити.
- д. Съществува **несигурност** за това дали има **достатъчно предлагане** на дългосрочни средства на валутния пазар.
- е. **Разходи за привеждане в съответствие** за надзорните органи за наблюдение и оценка на равнищата на експозиция.

IV.6.3. Последващи действия

IV.6.3.1. Срок

Изисква се адресатите да докладват на ЕССР предприетите действия по прилагането на настоящата препоръка до 31 декември 2012 г.

⁽⁵¹⁾ Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за пруденциални изисквания за кредитни институции и инвестиционни посредници, COM(2011) 452 окончателен и предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета относно лицензирането и осъществяването на дейността на кредитните институции и относно пруденциалния надзор върху кредитните институции и инвестиционните посредници и за изменение на директива 2002/87/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно допълнителния надзор на кредитните институции, застрахователните предприятия и на инвестиционните посредници към един финансов конгломерат, COM(2011) 453 окончателен.

⁽⁵²⁾ Вж. а) Базелски комитет по банков надзор, Базел III: International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring, декември 2010 г., раздели II.1 и II.2, достъпно на <http://www.bis.org/publ/bcbs188.pdf>, и б) предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета относно пруденциални изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници, COM(2011) 452 окончателен, шеста част, девета част, член 444 и част 10, дял II, член 481.

⁽⁵³⁾ Очакването за подкрепа може да варира в зависимост от мандатите на централните банки.

IV.6.3.2. Критерии за съответствие

За препоръка Е се определят следните критерии за съответствие:

а. наблюдение на условията за финансиране и ликвидност на финансовите институции, които следва да обхващат най-малко наблюдение на следните показатели ⁽⁵⁴⁾:

(i) пасиви за финансиране с източник всеки значим контрагент/общо активи ⁽⁵⁵⁾;

(ii) стойност на валутни суапове (бруто)/общо пасиви, разбити по валута;

(iii) падежни несъответствия между активи в чуждестранна валута и пасиви в чуждестранна валута (за всяка съответна валута) спрямо падежни несъответствия между активи в национална валута и пасиви в национална валута, за най-релевантните времеви цикли ⁽⁵⁶⁾, ⁽⁵⁷⁾;

(iv) валутни несъответствия между активи и пасиви.

б. ограничаване на експозициите, когато националните надзорни органи считат, че рисковете, свързани с ликвидността и финансирането, са прекомерни.

IV.6.3.3. Докладване на последващите действия

Докладването трябва да се отнася до всички критерии за съответствие. Докладът на адресатите следва да съдържа:

а. позоваване на условията за ликвидност и финансиране на финансовата система и по какъв начин те са засегнати от дейностите по кредитиране в чуждестранна валута;

б. позоваване на показателите, посочени в **IV.6.3.2**;

в. където е релевантно, наложените ограничения за експозициите към риск, свързан с финансирането и ликвидността;

г. където е релевантно, копие на регулаторния акт или официалното решение, определящо граници.

IV.6.4. Връзки с правната рамка на Съюза

Досега не е имало регламенти на Съюза относно ликвидността и финансирането. С транспонирането на Базел III ⁽⁵⁸⁾ в европейското законодателство ще се изискват достатъчно ликвидни активи за устояване при едномесечен неблагоприятен сценарий относно ликвидността. На разположение ще има допълнителни инструменти за наблюдение – докладване относно стабилното финансиране – които се отнасят най-вече до структурните аспекти, посочени в препоръката (като падежни несъответствия). Тези инструменти за наблюдение обаче засега ще се използват само за проследяване. От органите се очаква да използват инструментите за наблюдение в европейските разпоредби, след като вече са на разположение, но и освен това и да обхванат всички други аспекти на препоръката, които например превишават едногодишния праг. Освен това съществува разлика по отношение на графика за приложение.

Що се отнася до поддържането на ликвидни буфери, има позоваване в Насоките на КЕБН за ликвидните буфери и периодите на устояване, според които „когато организация, отговорна за управлението на ликвидността, има материални наличности от валута, тя по подразбиране има материално ниво на ликвиден риск в тази валута и следва да притежава буфер за него“ ⁽⁵⁹⁾. И в този случай препоръката на ЕССР има по-структурна гледна точка.

⁽⁵⁴⁾ Показатели (i) и (iii) са подобни на показателите, използвани като средства за наблюдение съгласно Базел III: International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring, декември 2010 г., достъпно на <http://www.bis.org/publ/bcbs188.pdf>.

⁽⁵⁵⁾ Този показател съответства на средство за наблюдение III.2.2.A. за концентрация на финансиране съгласно Базел III, Basel III: International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring, декември 2010 г., с. 33-34.

⁽⁵⁶⁾ Времевите цикли се определят от всеки национален орган.

⁽⁵⁷⁾ Този показател съответства на средство за наблюдение III.1 за договорни падежни несъответствия съгласно Базел III, Basel III: International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring, декември 2010 г., с. 32-33.

⁽⁵⁸⁾ Вж. бележка под линия 54.

⁽⁵⁹⁾ <http://www.eba.europa.eu/documents/Publications/Standards—Guidelines/2009/Liquidity-Buffers/Guidelines-on-Liquidity-Buffers.aspx>. Вж. параграф 75.

КООРДИНАИРАНЕ И ОБХВАТ В РАМКИТЕ НА СЪЮЗА

IV.7. Препоръка Ж – Реципрочност

1. На националните надзорни органи от държавите-членки по произход за съответните финансови институции се препоръчва да налагат мерки, насочени към предоставянето на кредити в чуждестранна валута, които са поне толкова строги, колкото са мерките, които са в сила в приемащата държава-членка, в която извършват дейност чрез предоставяне на трансгранични услуги или чрез клонове. Тази препоръка се прилага само по отношение кредити в чуждестранна валута, предоставени на кредитополучатели с местожителство или седалище в приемащите държави-членки. Когато е уместно, мерките следва да се прилагат на индивидуално, подконсолидирано и консолидирано ниво.
2. На националните надзорни органи от държавите-членки по произход на съответните финансови институции се препоръчва да публикуват на уебсайтовете си мерките, предприети от надзорните органи в приемащата държава-членка; на надзорните органи в приемащата държава-членка се препоръчва да съобщават всички текущи и нови мерки, насочени към предоставянето на кредити в чуждестранна валута, на всички релевантни надзорни органи в държавата-членка по произход и на ЕССР и Европейския банков орган.

IV.7.1. Икономическа обосновка

Ефективността на приложените от националните органи мерки бе отслабена от високото равнище на интеграция на финансовия сектор в Съюза. Регулаторната рамка може да постигне целта си за финансова стабилност на равнището на Съюза само ако се прилага при едни и същи условия в държавите-членки и се избягват пропуски.

Забележки:

При такива обстоятелства съществува необходимост от цялостен подход на равнището на Съюза (или дори на международно равнище). Приетите на национално равнище мерки следва да се спазват от органите на държавите-членки по произход, а органите на приемащите държави и тези на държавите-членки по произход следва да се стремят към по-ефективно сътрудничество. За да се подпомогне реципрочността на мерките и да се постигне подходяща координация между органите на държавата по произход и приемащата държава, надзорните действия може да се обсъдят в рамките на надзорни колегии.

С цел ясно прилагане на принципа на реципрочността по-долу са представени няколко пояснения и примера.

На практика тази препоръка означава, че ако определена пруденциална мярка на макроравнище се приложи в държава А от Съюза за справяне с рисковете, произтичащи от кредитирането в чуждестранна валута, тогава всички други национални органи от Съюза биха изискали от институциите под техен надзор да спазват тази мярка, когато предоставят кредити в чуждестранна валута за клиенти в държава А, а също така когато отпускат кредити чрез клонове или трансгранична дейност. Това обаче не засяга капацитета на надзорника от държавата по произход по отношение на извършвания от него консолидиран надзор.

Изискването за прилагане на всички мерки на индивидуално, подконсолидирано и консолидирано равнище не означава, че в случая с трансгранична банкова група една мярка, наложена от държава по произход върху кредитополучателите от същата държава, трябва да се приложи за кредитополучатели във всички други държави, където банковата група има дейност (и че са консолидирани в съответния баланс на банковата група). Например: Ако държава Синя налага по-стриктни съотношения стойност на заема/стойност на обезпечението за ипотечни кредитирането в чуждестранна валута, тази мярка не се прилага за ипотечно кредитиране в чуждестранна валута в други (приемащи/не-Синя) държави, където банка от държавата Синя развива дейност. Реципрочността обаче изисква всички банки от други (не-Синя) държави с дейност в държава Синя (чрез клонове или директно от централи) да прилагат по-стриктни съотношения стойност на заема/стойност на обезпечението за всяко ипотечно кредитиране в чуждестранна валута в държава Синя.

Хипотетичен пример: Държавата Синя открива системни рискове от кредитирането в чуждестранна валута и прави по-стриктни съществуващите съотношения стойност на заема/стойност на обезпечението за ипотечни кредити за националните потребители на кредитиране в чуждестранна валута. Държавите Бяла, Оранжева и Виолетова са държави по произход на надзорни органи на институции, които отпускат кредити в чуждестранна валута в държава Синя (чрез дъщерни дружества, клонове и пряко от централи). След като се одобрят по-стриктните съотношения стойност на заема/стойност на обезпечението и преди такива мерки да влязат в сила, държавата Синя оповестява мерките и датата на въвеждането им на държавите Бяла, Оранжева и Виолетова. Тези държави, по избран от тях начин, изискват от институциите под техен надзор, които извършват дейности по кредитиране в чуждестранна валута в държава Синя, да въведат и направят по-строги съотношения стойност на заема/стойност на обезпечението за всички дейности, предприемани на територията на държава Синя. Това по-строг съотношение стойност на заема/стойност на обезпечението след това ще се приложи за територията на държава Синя, независимо от кредитора (стига той да е част от Съюза).

IV.7.2. Оценка, включително предимства и недостатъци

Основните **предимства**, произтичащи от тази препоръка, са:

- a. тази препоръка би намалила възможността за трансграничен регулаторен арбитраж, като по този начин **мерките** на националните органи, насочени към кредитирането в чуждестранна валута, стават **по-ефективни**. Освен това може да се придобие допълнителен опит в трансграничното координиране чрез въвеждане на необходимостта от надлежно информиране на съответните надзорни органи;

б. с изискването за прилагане на препоръките на индивидуално, подконсолидирано и консолидирано равнище се гарантира, че експозициите са покрити и се разглеждат еднакво, независимо от географското им положение във финансовите групи.

Налице са също така **недостатъци и разходи**:

в. **разходи за привеждане в съответствие** за надзорните органи: след като се задейства нова пруденциална мярка на макроравнище за справяне с рисковете, възникващи от кредитиране в чуждестранна валута, националните (на приемащата държава) органи следва да се свържат с всички органи от държавата по произход, за да могат последните да изискат от финансовите институции под тяхно наблюдение да прилагат стандартите на приемащата държава. Предизвикателство създава необходимостта от своевременна намеса и информиране на органите за планираните мерки.

IV.7.3. Последващи действия

IV.7.3.1. Срок

От адресатите се изисква да докладват на ЕССР за предприетите действия по прилагане на настоящата препоръка до 31 декември 2012 г.

IV.7.3.2. Критерии за съответствие

За препоръка Ж се определят следните критерии за съответствие:

- а. избягване на регулаторен арбитраж;
- б. доказателства за изискване на реципрочност от институциите, упражняващи дейност в други държави. Това доказателство може да бъде меморандум за разбирателство, споразумения, постигнати в рамките на надзорни колегииуми, официални решения или други актове, достатъчни за гарантиране на реципрочност;
- в. пряко трансгранично кредитиране във валута, различна от националната валута на държавата-кредитополучателка (трябва да се предостави информация от органите на държавата по произход);
- г. по отношение на обхвата на приложение на всички препоръки критерият за съответствие е приложението на препоръки А - Е на индивидуално, подконсолидирано и консолидирано равнище.

IV.7.3.3. Докладване на последващите действия

Докладването трябва да се отнася до всички критерии за съответствие.

Докладът на адресатите следва да съдържа:

- а. копие от акта, свидетелстващ за това, че се прилага реципрочност;
- б. кратка оценка на ефективността ѝ.

Докладите за препоръки от А до Е трябва да посочат обхвата на приложение.

ОБЩА ОЦЕНКА НА МЕРКИТЕ

За всички горепосочени препоръки ползите от прилагането им надвишават разходите по тях.

Като цяло тези мерки имат за цел основно намаляването на системния риск чрез различни средства, като се има предвид необходимостта от корекция на недостатъците, които допринасят за системния риск.

Една от основните ползи се очаква да е **напалването на моралния риск** или чрез коригиране на стимулите (например подсилване на вътрешното управление на риска и капиталовите изисквания) или чрез ограничаване на поемането на риск (например изисквания по отношение на кредитоспособността на кредитополучателите). Поради същността на този феномен, т.е. оказване на голямо въздействие, ако рисковите фактори се реализират, финансовите институции може да пренебрегнат най-лошите възможни сценарии, тъй като очакват подкрепата на властите.

Друга основна полза представлява подсилването на **устойчивостта** на финансовия сектор и ограничаването на кредитния поток, когато има изобилие на кредит. Очаква се това да има положително влияние с течение на **времето** – по-малко загуба на стойност, например, при спукването на балоните. Накрая, и все пак във връзка с основните ползи, тези препоръки като страничен ефект подпомагат органите да провеждат по-ефикасно други икономически политики.

Основните разходи са свързани с увеличаване на **разходите за капитал и финансиране** за финансовите институции и възможна липса на рентабилни заместители, ако вече не са налице кредити в чуждестранна валута или не са налице в достатъчна степен за определени нехеджирани кредитополучатели. В този случай може да има сравнително по-малък поток от кредити през определени периоди на цикъла, което може да ограничи икономическия растеж. В средносрочен до дългосрочен план обаче тези мерки следва да стимулират икономическия растеж.

Накрая, налице са разходи да привеждане в **съответствие** както за финансовите институции, така и за надзорните органи.